

Kulturel appropriation og det japanske svastika

(Zenkoji Tempel i Nagano, Japan. Fra: Bartel, 2013).

Hum-Bach, 46.3
3. semester, HAB-C-2017
Roskilde Universitet

Antal anslag i alt: 121.039

Antal anslag ekskl. forside, litteraturliste og indholdsfortegnelse: 111.743

Gruppenummer:

V1724814889

Projektmedlemmer:

Malene Jensen – studienr. 60138

Tilde Kofoed Seide – studienr. 59870

Sara Louise Brohammer Hansen – studienr. 60092

Projektvejleder:

Susana Tosca

Indholdsfortegnelse

1. Abstract	3
2. Introduktion	4
2.1 Indledning	4
2.2 Problemfelt	4
2.3 Problemformulering	5
2.4 Læsevejledning	5
3. Metode	7
3.1 Videnskabsteori	7
3.2 Dimensionsforankring	9
3.3 Metodiske undersøgelser af mennesker: interview og spørgeskemaer	9
3.3.1 Interview	10
3.3.2 Spørgeskemaundersøgelse	12
3.3.3 Kritisk diskussion af interview og spørgeskema	12
3.4 Kildekritik	14
3.5 Logoanalyse	15
4. Teori	17
4.1 Kulturel appropriation	17
4.2 Orientalisme	19
4.3 Den japanske selvforståelse	21
4.4 Peirces tegnteori	23
4.5 Kritisk diskussion af teorier	25
5. Redegørelse	26
5.1 Svastika i oldtiden	26
5.2 Svastika i Europa	28
6. Analyse	31
6.1 Kildekritik af udvalgte værker	31
6.2 Vestens fortolkning af svastika	34
6.3 Japanernes syn på svastika	37
7. Diskussion	41
7.1 Er casen om svastika et eksempel på kulturel appropriation?	41
7.2 Bør svastika afskaffes fra de japanske kort?	46
8. Konklusion	48
9. Perspektivering	50
9.1 Svastikas nye betydninger	50
9.2 De mange former for kulturel appropriation	51
10. Litteraturliste	53
11. Bilag	

1. Abstract

Cultural appropriation is a newly introduced concept in our society. This paper discusses whether the West's use and interpretation of the symbol swastika is an example of cultural appropriation in regard to the current debate in Japan about removing the swastika sign from city maps. Through a historical review of the symbol, interviews with the Japanese people, and the use of literature from both the East and the West, the paper concludes that even though the case from a western point of view seems like an example of cultural appropriation, it is not. The Japanese are not angry about the West's use and new interpretation of an eastern symbol, and even though they do not wish to change swastika as a city map sign, they do wish to help the western tourists to understand the eastern interpretation of the symbol. For a case to be an example of cultural appropriation, it demands that the victims of the appropriation are angry or in other ways emotionally engaged in the incident which the Japanese are not.

2. Introduktion

2.1 Indledning

I 2016 fik den canadiske popstjerne Justin Bieber lavet dreadlocks. Denne begivenhed burde i sig selv ikke trække de store overskrifter, men sangerens frisure startede en større debat verden over, og begrebet kulturel appropriation er mere aktuelt end nogensinde før.

Kulturel appropriation er et begreb, der beskriver det, at man låner noget fra en anden kultur end ens egen uden at tage højde for kulturens individers forhold til elementet (Berman, 2004: 385). Men hvornår kan en sag defineres som et eksempel på kulturel appropriation, og hvornår er der blot tale om et uskyldig lån? Kan man sige, at børn, der klæder sig ud som indianere til fastelavn, udøver kulturel appropriation? I Danmark vil de fleste nok svare nej til dette. Anderledes ser det dog ud i USA, hvor der har været flere diskussioner over børnenes udklædning i forbindelse med højtiden Halloween (Dastagir, 2017). Fænomenets relativt korte historie som anvendt begreb har betydet, at der endnu ikke er helt klare retningslinjer for, hvornår noget kan defineres som kulturel appropriation. Dette projekt vil derfor forsøge at undersøge fænomenet ved at tage udgangspunkt i en case omhandlende symbolet svastika.

2.2 Problemfelt

Formålet med denne rapport er at undersøge samfundstendensen kulturel appropriation. Denne undersøgelse er baseret på en case udarbejdet i forbindelse med en igangværende debat omhandlende symbolet svastika. I Vesten anses symbolet ofte som et negativt symbol, da det forbindes med nazismen, mens det i Østen har en positiv betydning i form af et religiøst symbol, der betyder velvære og lykke. Svastikas historie og de dertilhørende forskellige betydninger vil blive beskrevet i afsnit 5.1 og 5.2.

I Japan har svastika længe været anvendt som symbol for templer på kort. I forbindelse med OL i Tokyo i 2020 har Ministeriet for Land, Infrastruktur, Transport og Turisme (国土交通省) i samarbejde med Geografisk Survey Institut (国土地理院) foreslået at ændre kortsymbolet, da mange vestlige turister bliver forvirrede og oprevede over at støde på et symbol, som de forbinder med nazismen (BBC News, 2016). Forslaget har dog skabt en heftig debat blandt japanerne, der bl.a. udtalte: *“Man bør respektere svastika som templers kortsymbol”* og *“Man bør forklare svastika-kortsymbolets oprindelse og historie til*

udlændingene, så de kan forstå og acceptere det”, og forslaget er nu midlertidigt sat i bero (GSI, 2016a & GSI, 2016b).

Svastika som symbol for et tempel på et japansk kort og google maps.

2.3 Problemformulering

Med udgangspunkt i ovenstående case undersøger vi, hvorvidt diskussionen om svastikas afskaffelse i Japan er et eksempel på kulturel appropriation.

For at determinere dette vil vi undersøge symbolets historie og anvendelse i Asien og Europa og forskellene på symbolets betydning i nutiden i dansk/europæisk og japansk/asiatisk kultur. Vi vil gøre brug af kvalitative undersøgelser i form af interviews til at indsamle empiri, der bedst muligt kan besvare vores problemformulering.

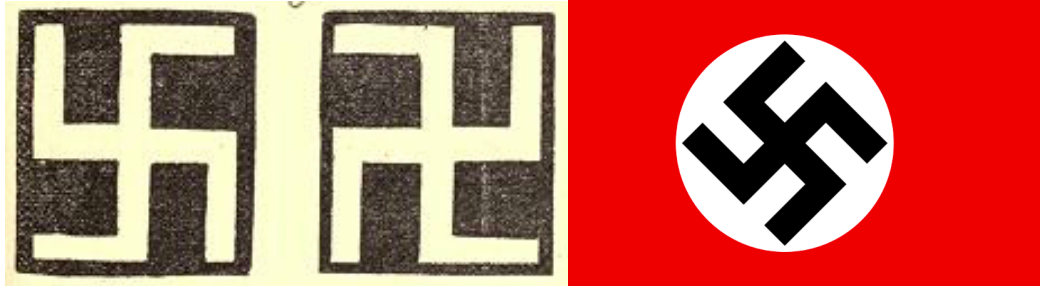
2.4 Læsevejledning

Dette afsnit har til formål at begrebsafklare samt beskrive, hvordan rapporten skal læses.

Vi gør i rapporten brug af forskellige ord, når vi beskriver svastika-symbolet. Ordet *hagekors* er brugt, når symbolet bliver beskrevet i forbindelse med Hitler og 2. Verdenskrig. Det skal dermed læses som et symbol, der refererer til dets forbindelse med nazismen. Ordet *svastika* er derimod brugt for selve symbolet i dets historiske kontekst, og når det beskrives i forhold til templer og den japanske kultur. Sidst bliver symbolet også beskrevet med ordet *manji*. Manji er det japanske ord for tempel, hvorfor dette ord primært bliver brugt i forbindelse med vores interviews foretaget i Japan.

Svastika er et meget gammelt symbol og har været anvendt af mange forskellige kulturer (se afsnit 5.1 og 5.2). Derfor har symbolet også igennem tiden skiftet udseende. Både den såkaldt

“højre-” og “venstrearmede” svastika betegnes derfor i dag som værende en del af svastika-symbolet (Wilson, 1896: 767). Den eneste visuelle forskel på hagekorset og svastika er, at hagekorset er drejet ene anelse, så det står skævt. Denne forskel, mener vi ikke, på nogen måde er afgørende for symbolets udseende, hvorfor vi ikke kommenterer yderligere på det i rapporten, selvom det i vores interview påpeges af flere respondenter.

Første billede viser venstre- og højrearmede svastika-symboler. Fra: Wilson, 1896: 767.
Det andet billede viser hagekorset som en del af nazisternes flag. Fra: Wikipedia, 2017.

Vi har i rapporten valgt at omtale svastika som et symbol frem for et tegn. Grunden til dette er, at det i Vesten anses som et symbol, da det er en geometrisk figur med en bestemt kulturel betydning, der ikke har lighed med figurens udseende, hvorfor den ifølge Pierces tegnteori er et symbol. Denne teori vil blive beskrevet yderligere i afsnit 4.1. I Østen er svastika det samme som manji. Manji er et skrifttegn, da det er at finde i ordbøger, hvilket gør, at det er et tegn, man kan læse. Dog viste de interviews, vi foretog i Shinjuku Goyen National Garden, at dem, vi talte med, ikke anså svastika som et tegn men derimod et symbol. Grundet deres udsagn vælger vi i denne rapport konsekvent at omtale svastika som et symbol.

Vi har anvendt avisartikler og dokumenter udgivet af den japanske regering, der alle er på japansk. Dette har vi gjort brug af, da vi ikke har kunnet finde et engelsk eller dansk alternativ, der indeholdte de informationer, vi skulle bruge. Alle de japanske tekster er oversat af gruppen og kan findes i bilag, som der vil blive refereret til løbende igennem rapporten. Der har under oversættelsen været fokus på en så nøjagtig gengivelse af originalteksten som muligt frem for æstetiske vendinger.

Derudover er samtlige billeder uden en henvisning private billeder fra gruppens tur til Japan eller andre rejser i Asien.

3. Metode

Vi vil i dette afsnit redegøre for de metoder, der er anvendt i projektet. Afsnittet vil indledningsvis redegøre for, hvordan projektet har anvendt videnskabsteori. Derefter vil der blive redegjort for de dimensioner, vi søger projektet forankret i. Vores metodeafsnit afsluttes med en beskrivelse af metoderne interview og spørgeskemaundersøgelser, kildekritik og logoanalyse.

3.1 Videnskabsteori

Dette projekt har overordnet en hermeneutisk tilgang til undersøgelsen af vores problemformulering. Hermeneutikken bygger på fortolkning, og ved hjælp af den hermeneutisk spiral kan forskeren gennem en række “trin” af forståelse opnå ny viden og en afslutning på sin undersøgelse. Vi har i høj grad anvendt den hermeneutiske spiral. Undersøgelsen begynder med en forforståelse, da et af hermeneutikkens grundprincipper er, at det ikke er muligt at starte fra et objektivt og fordomsfrit synspunkt. Gennem fortolkning af de undersøgelser, forskeren foretager, opnår han en ny forståelse som igen bliver undersøgt. Den nye undersøgelse fortolkes, og en nyere forståelse opnås. Sådan fortsætter forskeren, indtil der nås en endelig fortolkning, der kan ses som en “indre enhed” i undersøgelsen (Brinkmann & Kvale, 2015: 275). Projektets hermeneutiske tilgang skyldes anvendelsen af den hermeneutiske spiral. Ved projektets start havde vi en hypotese om, at svastika var et symbol opstået i Østen, at Vestens anvendelse af svastika var et eksempel på kulturel appropriation, og at japanerne var vrede på vesterlændingene over deres indblanding i de japanske kortsymboler. Gennem en lang historisk undersøgelse af symbolet fik vi dog en ny forståelse af det, og gennem fortolkning af vores interviews med japanere opnåede vi en helt ny forståelse af den japanske kultur og holdning til svastika og Vesten. Hele vores projekt bygger derfor overordnet set på undersøgelser, fortolkninger og helt nye, og ofte meget overraskende, forståelser.

Projektet anvender tre konkrete, humanistiske metoder; interview, kildekritik og logoanalyse. Disse tre metoder og deres videnskabelig tilgang vil nu blive beskrevet.

Projektets interviews er forskningsinterviews med en fænomenologisk tilgang. Forskningsinterview som interviewform og begrundelsen for vores anvendelse af den uddybes i afsnit 3.3.1. Den fænomenologiske tilgang er valgt grundet dens stræben efter at undersøge og opnå forståelse af individers livsverden og perspektiv. Fænomenologisk metode

går ud på i så høj grad som muligt, at forskeren udelukkende skal fungere som objektiv observatør, der skal beskrive og forklare i stedet for at analysere på sine undersøgelser. Objektivitet ses i fænomenologien som en måde at være loyal overfor sine undersøgelser, forskning og respondenter på. Forskeren skal såvidt muligt agere fordomsfrit og glemme sine forudindtagede meninger (ibid.: 48-49). Denne fænomenologiske tilgang har været utrolig givende for vores interviews, da de blev foretaget i Japan, og det derfor var vigtigt for os at se bort fra vores forforståelse og hypotese om japanernes forhold til svastika og regeringens diskussion af kortsymbolet. Gennem selve interviewet har vi derfor forsøgt at være fuldstændig åbne overfor vores respondents svar og været så objektive og loyale overfor dem som muligt. Interviewene udgør en stor del af rapporten, men indgår først for alvor i den hermeneutiske spiral i slutningen af vores analyse og diskussion.

En af projektets andre metoder har været kildekritik, der defineres som *“en kritisk refleksion over forholdet mellem kilderne og historikerens rekonstruktion af den fortidige virkelighed”* (Olden-Jørgensen, 2001: 17). I kildekritikken arbejdes med kilderne herunder deres afsender, formål og ophavssituation. Her er der anvendt en hermeneutisk tilgang til vores arbejde med kilderne. Gennem kildekritikken har vi været kritiske overfor vores litteratur, hvilket har gjort analyse og fortolkning af kilderne uundværlig. Fortolkningen af de forskellige kilder har givet os en ny forståelse af dem og vores anvendelse af dem. Derudover havde vi allerede fra projektets start bestemte forudsætninger overfor f.eks. svastika som arisk symbol, som vi dog under arbejdet med kilderne fik ændret og til sidst endte med en ny form for forståelse af symbolet og dets historie (ibid.: 28-29).

Projektets sidste metode har været logoanalyse, som er et udvalg af forskellige kommunikations- og analysemetoder til undersøgelse af logoer. Logoanalysen har været anvendt til at analysere svastika som symbol og logo. Denne metode har naturligvis en semiotisk tilgang, da analysen beskæftiger sig med læren og videnskaben om tegn (Sebeok, 2001: 5).

Projektets primære tilgang til undersøgelserne har derfor været hermeneutisk, men i forbindelse med de konkrete metoder i projektet er der også med fordel anvendt fænomenologiske og semiotiske tilgange.

3.2 Dimensionsforankring

Vi har valgt at forankre vores projekt i dimensionen Kultur og Historie, da vi mener, denne dimension har en klar sammenhæng med vores projekt. Kultur og Historie omhandler de historiske, kulturelle, materielle og sociale betingelser, der er med til at forme mennesket og dets liv, men også hvordan disse betingelser formes af mennesket. Vi har i rapporten både anvendt kultur og historie, da vores rapport tager udgangspunkt i en kulturel og historisk problemstilling omkring symbolet svastika. I historie har vi givet et historisk overblik over svastika ved hjælp af gamle, historiske kilder som engelsk forskningslitteratur fra 1896 og beskæftiget os med historiske metoder som kildekritik. Vi har dog især anvendt elementer fra kultur i vores projekt. Vi har brugt interviews og kulturelle teorier såsom orientalisme og kulturel appropriation. Derudover har vi arbejdet med kulturelle analyser og værker såsom *The Japanese Mind*. Endelig har vi foretaget en sammenligning af dansk og japansk kultur og en undersøgelse af svastika som en del af både den vestlige og østlige kultur.

Ydermere har vi valgt at søge forankring i fremmedsprog. Vores case omhandler Japan og japanernes forhold til svastika, og størstedelen af vores litteratur er engelsksproget, i og med vi anvender internationale kilder. Vi har yderligere både anvendt tysk og japansk litteratur samt foretaget interviews på japansk.

3.3 Metodiske undersøgelser af mennesker: interview og spørgeskemaer

En stor del af projektet bygger på interviews og spørgeskemaundersøgelser. Spørgeskemaundersøgelserne var de første fænomenologiske undersøgelser, vi foretog, og de foregik alle i oktober 2017 i Danmark. I november 2017 i Japan foretog vi vores interviews.

I vores transskribering af de interviews, vi har afholdt, har vi valgt at undlade ord som “ah”, “ehm”, osv. Dette har vi gjort, da vi ikke mener, ordene har nogen betydning i forhold til indholdet af sætningerne, da disse blot fungerer som talefejl, der opstår under en mundtlig samtale.

Ydermere skal man i transskriberingen af disse interview læse *F* som forsker og *I* som interviewperson. I de interviews, hvor der er mere end en interviewperson, skal I-1 læses som interviewperson 1, mens I-2 skal læses som interviewperson 2, osv.

Dette afsnit vil først introducere de tre typer af interviews, vi har foretaget. Her vil vores forventninger til interviewene samt planlægningen af dem beskrives. Derefter redegøres for,

hvordan vi har anvendt spørgeskemaer og hvorfor. Afsnittet afsluttes med en kritisk diskussion af både interviews og spørgeskemaer, hvor vi diskuterer, hvordan begge undersøgelser forløb i praksis.

3.3.1 Interview

Et interview er en form for samtale, der er struktureret og har et formål. I et interview er det forskeren, der stiller spørgsmål og lytter til interviewpersonernes svar og deres fortælling om den verden, de lever i (Brinkmann & Kvale, 2015: 21).

I november foretog vi en projektrejse til Japan. Formålet med denne rejse var at interviewe japanere for at spørge dem om deres forhold til svastika, diskussionen omkring kortsymbollets afskaffelse og de hvide turister, der klagede over symbolet. Vi foretog tre typer af interviews; voxpops, et fokusgruppeinterview og et begrebsinterview.

Voxpop er en form for meget kort interview, hvor tilfældige personer ved hjælp af få ord beskriver deres holdning til et fænomen eller emne (Den Store Danske, 2009a). I vores voxpops stoppede vi tilfældige japanere i Shinjuku Gyoen National Garden¹ og på gaden. Vi viste dem et billede af svastika og spurgte, om de kendte symbollets betydning. Interviewene varede kun få minutter og foregik på japansk. Voxpops havde udelukkende til formål at danne os et hurtigt overblik over, hvad japanerne forbandt svastika med, og om de synes, at symbolet var en del af den japanske kultur og historie. Vi har i bilag 1 transkriberet tre tilfældigt udvalgte af interviewene som eksempel på vores fremgangsmåde og de interviewedes svar.

Både fokusgruppeinterviews og begrebsinterviews er af typen forskningsinterviews. Formålet med forskningsinterviewet beskriver Brinkmann og Kvale således:

“Det kvalitative forskningsinterview forsøger at forstå verden ud fra subjekternes synspunkter, udfolde betydningen af deres oplevelser og afdække deres levende verden forud for videnskabelige forklaringer.” (Brinkmann & Kvale, 2015: 19)

¹ En park placeret i bydistriktet Shinjuku, Tokyo.

Interviewpersonerne skal i denne sammenhæng ses som individer, hvis verdensbillede forskeren er interesseret i at forstå. Forskningsinterviewet kan derfor med fordel anvendes i dette projekt, da vi er interesserede i at forstå japanernes forhold til svastika, som er et symbol, der er en del af deres hverdag og historie og dermed en del af deres verdensbillede.

Vi havde planlagt vores fokusgruppeinterview og begrebsinterview før rejsen. Vi havde aftalt med The Matsushita Institute of Government and Management² at foretage et interview om svastika, hvor vi spurgte ind til nogle studerendes holdning til symbolet. Vi endte med at interviewe de tre kandidatstuderende Yoko Tsumagari, Toko Tsuzuki og Karin Matsuki på instituttet. Interviewet foregik på engelsk og varede ca. 40 min. Vi ønskede at foretage et fokusgruppeinterview, da interviewet skulle forløbe som en uformel samtale, hvor vi ikke styrede det så meget i håb om at få flest mulige forskellige meninger frem. Ved et fokusgruppeinterview håbede vi ligeledes, at de studerende i højere grad ville turde komme med individuelle meninger også gerne af personlig eller følsom art (Brinkmann & Kvale, 2015: 205-206).

Interviewpersonerne Yoko Tsumagari, Toko Tsuzuki og Karin Matsuki med projektgruppen foran instituttet.

Igennem vores vejleders kontakter opsøgte vi Madoka Kishi. Kishi arbejder med at indsamle data til en TV-station. Vi sendte hende vores interviewspørgsmål på forhånd, og hun indsamlede derefter en masse interviews med forskellige bekendte for os, da hun havde lettere ved at finde en bredere skare af japanske interviewpersoner, end vi havde på vores korte besøg. Hun havde opsøgt i alt ni japanere, og hendes interviews vil være at finde i bilag 3. Vi mødtes med hende i Tokyo, hvor vi diskuterede hendes resultater samt interviewede hende om hendes egen mening om svastika. Vi anvendte her begrebsinterviewet.

Begrebsinterviewet har til formål at afklare, hvordan et bestemt fænomen forstås af en person eller en bestemt gruppe (ibid.: 207). Ifølge Brinkmann og Kvale kan et begrebsinterview

² Japansk universitet i Kanagawa.

“tjene til at afdække respondenters diskursmodeller, dvs. de antagelser, de tager for givet om, hvad der er typisk, normalt eller passende” (ibid.: 207). Modsat vores fokusgruppeinterview, hvor vi fokuserede på både svastika og de kandidatstuderendes syn på Vesten og vestlige turister, interviewede vi udelukkende Kishi på baggrund af symbolet svastika, og hvad det betød for hende og hendes bekendte. Derfor anvendte vi begrebsinterviewet.

Samtlige interviews udgør en stor mængde af rapporten og fungerer sammen med værket *The Japanese Mind* som vores hovedkilder til analysen af japanernes syn på svastika, og hvilke kulturelle forskelle der er på japanerne sat op imod europæerne.

3.3.2 Spørgeskemaundersøgelse

Vi har i projektet anvendt spørgeskemaundersøgelser. Vi har i denne forbindelse udarbejdet et spørgeskema bestående af to spørgsmål og et billede (se bilag 6). I oktober afleverede vi disse til en 8. klasse på en folkeskole og en 1.g gymnasieklasse. Formålet med spørgeskemaerne har været at få be- eller afkræftet vores forudindtagede holdning om, at unge mennesker kun kender til svastika som hagekorset og ikke symbolets historiske baggrund og andre betydninger. Svaret på undersøgelsen diskuteres i afsnit 6.2. Vi har valgt at undersøge unge mennesker i slutningen af folkeskolen og gymnasiet, da de er ved at uddanne sig i det danske skolesystem. Efter folkeskolen og igennem gymnasiet forventes det, at danske elever har opnået almen viden, som skal kunne gøre det muligt for dem at begå sig i samfundet og have kendskab til forskellige kulturer og etniciteter. Ved at undersøge tilfældige elever i denne aldersgruppe danner det derfor et billede af, hvilket kendskab, man kan forvente, unge mennesker fra Vesten har til svastika.

3.3.3 Kritisk diskussion af interview og spørgeskema

Flere hændelser bevirkede, at vores fokusgruppeinterview ikke gik helt som planlagt. For at hele projektgruppen kunne deltage og for at kunne stille tilpas beskrivende og dækkende spørgsmål, foregik interviewet på engelsk. Dette havde vi naturligvis på forhånd informeret instituttet om, men da mange japanere ikke er så gode til engelsk, var der desværre en stor sproglig barriere i interviewet. Kun én af de studerende havde let ved at svare på engelsk på spørgsmålene, mens de to andre var mere passive og tøvende. Dette var en stor ærgelse for os, da vi havde håbet, at interviewet i højere grad ville fungere som en samtale, hvor alle tre studerende brød ind og kom med deres meninger. Derudover havde vi ikke taget den gruppementalitet, der i høj grad er nærværende i den japanske kultur, i betragtning.

Japanernes gruppementalitet gjorde, at de studerende ikke var så interesserede i at modsige hinanden eller skabe en diskussion. Denne problematik vil dog blive belyst nærmere i afsnit 4.4 og 7.1.

Vi har i rapporten valgt at indsamle empiri både i form af voxpops i Japan og spørgeskemaer i Danmark. Igennem vores voxpops forsøgte vi i høj grad at spørge mange forskellige folk på tværs af alder og køn. Derudover bidrog Kishis undersøgelser til, at vi også fik svar fra folk fra mange forskellige geografiske områder af Japan. Vores respondenter udgør naturligvis kun en meget lille del af den japanske befolkning, men da langt de fleste japanere, vi talte med, overordnet set var enige med hinanden i deres svar, mener vi, at vi så vidt muligt med midler og tidsramme fik et (lille) indblik af den japanske befolknings forhold til og mening om svastika. Udover enkelte sproglige misforståelser forløb vores voxpops uden problemer grundet japanernes villighed til at besvare vores spørgsmål.

Vores danske spørgeskemaer blev uddelt til en tilfældigt udvalgt folkeskoleklasse i Hovedstadsområdet og en tilfældigt udvalgt gymnasieklasse i Hovedstadsområdet. Gruppen havde dog i forvejen kendskab til skolerne, således at vi kunne få adgang til at lave vores undersøgelser. Den indsamlede empiri er dermed kun en lille gruppe menneskers svar, og giver derfor kun et lille indblik i unge menneskers kendskab til symbolet. Ønskede vi et større indblik, kunne vi med fordel foretage spørgeskemaundersøgelsen på flere skoler i forskellige byer og landsdele, da der kan være forskelle i ens opfattelse af symbolet, afhængig af hvor man er opvokset. Alle vores spørgeskemaer blev uddelt i Hovedstadsområdet, da dette område var lettest tilgængeligt for os. Hvis vi havde uddelt spørgeskemaerne i f.eks. Sønderjylland, kan det tænkes, at vi havde fået andre svar, da denne landsdel grænser op til Tyskland, der har et helt andet forhold til 2. Verdenskrig og hagekorset end Danmark.

En anden faldgrube for spørgeskemaundersøgelsen er adgangen til internettet og muligheden for at kigge hinanden over skuldrene. Før vi udleverede spørgeskemaerne til eleverne, bad vi dem alle om at lukke computere ned og lægge deres telefon væk. Dog har der ikke været nogen måde, hvorpå vi har kunnet holde øje med, at dette er blevet gjort, og det er derfor en væsentlig faktor, at eleverne har haft mulighed for at hente deres svar andetsteds end fra deres egne tanker. Vi oplevede desværre også, at der var stor tendens til, at elever, der sad ved siden af hinanden, havde meget ens svar. Vi er derfor nødt til at overveje, hvorvidt der er blevet kigget på sidemandens svar. Eleverne kan have haft denne form for reaktion, da de følte, at vi satte dem i en eksamenslignende situation, hvor de skulle lægge alle hjælpemidler

væk, og der var et facit på undersøgelsen, selvom vi blot bad om dette for at få deres paratviden. Dog har spørgeskemaundersøgelsen kun været til for at give et nogenlunde repræsentativt billede af unge menneskers viden om svastika, hvilket vi mener, disse har formået at bidrage til.

3.4 Kildekritik

Eftersom der i projektet indgår meget subjektive værker som *Mein Kampf* og historiske værker som *The Swastika, The Earliest Known Symbol & Its Migrations*, har vi valgt at inddrage kildekritik som en vigtig metode i projektet. Dette afsnit vil kort redegøre for, hvordan kildekritikken er blevet anvendt. Afsnit 6.1 beskriver, hvordan der mere konkret er blevet arbejdet kildekritisk på de to udvalgte værker, og hvad vi er kommet frem til ved hjælp af denne metode.

Vi har valgt en funktionelt afgrænset problemstilling (og dermed også et funktionelt kildesyn) over en materielt afgrænset problemstilling. Det har vi gjort, da vi udelukkende har udvalgt vores kilder på baggrund af vores problemstilling, og dermed har vurderet kildernes værdi ud fra deres kobling til problemstillingen. Dette står i modsætning til den materielt afgrænsede problemstilling, hvor man som forsker har større mulighed for at vælge de kilder, man finder interessante eller blot de kilder, der står til rådighed. Den funktionelt afgrænsede problemstilling har derfor gjort det væsentlig vanskeligere at finde de rette kilder, da vi fravalgte alt materiale, der ikke havde direkte relevans til vores problemstilling. Dette har ligeledes bevirket, at vi ikke har så meget forskelligt litteratur til vores historiske redegørelse af svastika, som vi kunne have håbet. Vi valgte dog at anvende den funktionelt afgrænsede problemstilling, da vi allerede fra projektets start havde udvalgt et konkret og bestemt problem, vi ønskede at arbejde med (Olden-Jørgensen, 2001: 26-27, 77-79).

Da både *Mein Kampf* og *The Swastika, The Earliest Known Symbol & Its Migrations* er historiske kilder, har vi i vores kildekritik benyttet os af både levnsudnyttelse og beretningsudnyttelse. Dette har vi gjort ved både at betragte kilderne som levn fra fortiden, og dermed anvendt dem til at fortælle noget om fortidens (og afsenderens) normer, værdier, meninger og tendenser, samt ved at anvende dem som beretninger, hvor vi kan determinere noget om beretningens afsender og de udsagn, beretningen indeholder (ibid.: 67-73).

Under selve arbejdet med kilderne har vores fokuspunkter været kildernes ophavssituation, daværende anvendelse, genre, tendens og afsender. Vi har anvendt både synkrone og diakrone analyser og især i *Mein Kampf* har vi fokuseret på sprog, filologi og udsagn (normative og kognitive) (ibid.: 50-58, 76-77, 79-80). Disse fokuspunkter vil blive belyst yderligere i afsnit 6.1.

3.5 Logoanalyse

Dette afsnit vil bygge videre på Charles Sanders Peirces tegnteori og skelnen mellem ikoner, indekser og symboler. Teorien beskrives i afsnit 4.1. Dette afsnit vil demonstrere en semiotisk tilgang til analyse af logoer, som senere i rapporten vil blive anvendt til analyse af Vestens brug af svastika. Der er taget udgangspunkt i Heilbrunns artikel *Representation and legitimacy: A semiotic approach to the logo*.

Logoer anvendes primært til repræsentation af organisationer, firmaer, brands og lande. Logoet skal symbolisere afsenderen, og det er essentielt for et godt logo at være let genkendeligt, identificerbart, simpelt og anderledes. Samtidig skal logoet på tilfredsstillende vis afspejle afsenderens værdier, identitet og etik (Heilbrunn, 1997: 175-176).

Ifølge Heilbrunn er der tre forskellige typer af logoer: det alfanumeriske logo, det ikoniske logo og det sammenblandede logo. I denne rapport vil det ikoniske logo dog udelukkende blive beskrevet, da det er den eneste type af logoer, der analyseres i projektet. Det ikoniske logo består kun af et grafisk billede, der enten fungerer som et piktogram eller et ideogram. Et piktogram anvender et billede eller en nøje gengivelse af et objekt, mens et ideogram anvender bestemte figurer eller sammensætninger til at fremstille en ide om objektet (Papadopoulos, u.å.).

Piktogrammer lægger ofte vægt på denotation, direkte forbindelse til afsenderen og fungerer som afsenderens identitet. Hos ideogrammer gør konnotation, genkendelighed og gentagelse sig gældende, der har til formål at skabe følelser og billeder hos modtageren og dermed skabe et bestemt image af afsenderen (Heilbrunn, 1997: 177-178, 180-182).

Når et logo skal analyseres, kan der gøres brug af mange forskellige metoder. I denne rapport har vi dog afgrænset det til tre analyser. Først og fremmest analyseres logoets kommunikative funktion, omkring hvorvidt logoet kan opretholde kontakten til modtageren og give

information omkring formålet med organisationen, afsender og evt. modtagerideal. I denne sammenhæng analyseres ligeledes hvordan logoet overbringer disse informationer grafisk (ibid.: 176-177). Derudover vil vi analysere logoets semiologiske og antropologiske funktioner ved at undersøge dets udseende, denotation og konnotation, samt hvordan afsenderen har anvendt logoet med fokus på gentagelse, hvor og hvor ofte logoet er blevet anvendt, og den tidsperiode det er blevet anvendt i (ibid.: 183-184). Derudover kan nogle logoer ifølge Heilbrunn anskues som mytologiske repræsentationer, hvor myten giver modtageren bestemte konnotationer, værdier og verdensbilleder, der overføres til logoets afsender, hvilket vi også vil inddrage i vores analyse (ibid.: 184).

4. Teori

I dette afsnit vil projektrapportens teorier blive beskrevet. I rapporten er der inddraget to typer af teorier; “kulturelle teorier” omhandlende historiske og kulturelle fænomener, som vil blive beskrevet først, samt “semiotiske teorier” om tegn, som vil blive beskrevet til sidst. Afsnittet indledes med teorien om kulturel appropriation. Herefter redegøres for Edward Saids teori omkring orientalisme og Vestens forhold til Østen. Efterfølgende er en gennemgang af den japanske selvforståelse og mentalitet med udgangspunkt i værket *The Japanese Mind*. Afsnittet afsluttes med en beskrivelse Peirces tegnteori, der omhandler forskellene på de tre typer af tegn; ikon, indeks og symbol, idet det har relevans for forståelsen af svastika.

4.1 Kulturel appropriation

Kulturel appropriation er et omdiskuteret begreb som er mere aktuelt end nogensinde før. Ikke desto mindre har fænomenet foregået i hele menneskets historie. Helt tilbage til oldtidens grækere som lod sig inspirere af de egyptiske, joniske lotus-ornamenter, og den græske, sakrale tempelarkitektur som spredtes til resten af Europa som en steppebrand (Wilson, 1896: 782 & Den Store Danske, 2015a). Små, umiddelbart ubetydelige symboler har spredt sig over hele verden og bruges, genbruges og sættes stadig i dag ind i nye sammenhænge af kunstnere, græsrodsorganisationer, politikere, firmaer og privatpersoner. Denne tendens er i sig selv præhistorisk, men en nyere debat er begyndt at sætte et nyt fokus på emnet.

Begrebet dækker oftest over, hvordan en majoritetskultur inspireres og gør brug af elementer fra en minoritetskultur. Et eksempel herpå er meget anvendt i debatten og omhandler Justin Biebers deadlocks, som blev nævnt i afsnit 2.1. Dreadlocks stammer fra den jamaicanske rastafari-kultur³, hvilket medførte en del vrede blandt denne befolkningsgruppe (Jensen, 2016). Jamaicanerne forargedes over Biebers frisure, da de ikke mente, at han kunne tillade sig at tage noget fra deres kultur uden at have et særligt tilhørsforhold til kulturen og uden at være klar over, hvad kulturen overhovedet indebar. Bieber, som både er en verdenskendt sanger og berygtet for sine skandaler, kunne med sit nye valg af frisure let komme til at skade den jamaicanske kultur. Eftersom hele verden ofte ser med, når Bieber laver skandaler, kunne

³ Religiøs bevægelse i Jamaica. Bevægelsen blev især kendt verden over grundet deres religion og forhold til musik især genren reggae (Den Store Danske, 2009c).

hans nye frisure betyde, at folk ville associere hans personlighed og ageren med dreadlocks og dermed tillægge Biebers dårlige opførsel til jamaicanere med samme frisure. Derudover er Bieber en hvid mand. Dette sætter ham for mange i en privilegeret situation. Ved at være hvid og ved at være en mand er Bieber nemlig fritaget for to af de hyppigste former for diskrimination; racisme (baseret på etnicitet) og mandschauvinisme (baseret på køn). Af den grund mente mange, at Bieber ikke kunne sætte sig ind i historien bag den jamaicanske minoritets symboler og udtryksmåder. Det kan påstås, at han i sin hvide, privilegerede situation som en anden koloniherre "stjal" fra jamaicanernes kultur, og dermed genoptog det koloniale verdensbillede om den hvide mands ejerskab over de andre etniciteters liv og kultur (ibid.).

Ovenstående eksempel er blot et af mange som omhandler kulturel appropriation og debatten om, hvorvidt det er i orden at gøre brug af en kulturs elementer til sin egen fordel. Men er der nogle regler for, hvornår man må gøre brug af andre kulturers elementer, symboler og udtryksmåder, og kan man overhovedet eje kultur?

Begrebet kulturel appropriation indbefatter ejerskab (Berman, 2004: 385). Dette medfører en stor debat om, hvorvidt man kan gøre brug af elementer fra en anden kultur. Forfatter og etnograf med speciale i kulturelle studier, Tressa Berman, beskriver begrebet kulturel appropriation som:

"The common understanding of appropriation is "to take without permission." Cultural appropriation is not a legal term, though it can have legal implications and consequences. The phrase covers a range of possibilities – from self-directed collaborations and hybridizations (...), to illegal forms of infringement or wrongful taking." (ibid.: 385).

Som citatet understreger, kan fænomenet kulturel appropriation være problematisk, idet man har taget en anden kulturs elementer uden tilladelse, hvorfor det kan skabe konsekvenser juridisk. Idet bevillingsgrænserne ikke altid er klare eller strategiske, kan det være nødvendigt for nogle kulturgrupper f.eks. indianerne at sælge ud af deres viden og varer for kunne overleve. I USA har man dog sidenhen ved hjælp af hjemtransport-lovgivningen mulighed for at revurdere sagen om tilbagelevering af de kulturelle elementer til de oprindelige "ejere" (ibid.: 385). Men denne tilbagelevering er igen med til at stille spørgsmålet "hvem ejer kultur?".

Det er et komplekst spørgsmål, som ikke umiddelbart er nemt at give et entydigt svar til. Først og fremmest er problemet omkring ejerskab. I Vesten defineres ejerskab ofte som noget, der tilhører et bestemt individ eller organisation. Der er sjældent tale om “grupp ejerskab”, hvilket ofte gør sig gældende hos kulturelle objekter og elementer, som tilhører en bestemt gruppe af mennesker. Derfor bliver kulturelle elementer ofte overset i sager om copyright eller kulturel appropriation (ibid.: 384-385). Dette afspejler tydeligt den store individualitet, der ses som en afgørende del af identiteten i Vesten, mens mange andre kulturer og andre lande er markant mere gruppe-orienterede. I Vesten er der dog nogle formelle love i forhold til ejerskab, men også sociale, uskrevne regler.

Ydermere er det heller ikke alle kulturer, som deler den samme tankegang i forhold til ”det frie marked for ideer” (ibid.: 386). Det frie marked for ideer, på engelsk ”free market of ideas”, er en metafor som blandt andet bliver associeret med filosof John Stuart Mills værk *On Liberty*. Metaforen er skabt på baggrund af markedsøkonomi og fri udveksling. Der er en masse varer tilgængeligt på markedet, og tanken heraf handler om, at man som køber skal have lov til at kunne udvælge, hvilke elementer man ønsker efter grundig kvalitetstjek (Gorden, 1997: 235).

På baggrund af forskellige forståelser af de sociale, uskrevne regler kan den amerikanske bevillingslov betragtes som svag, og nogle vil sågar mene, at den er ikke-eksisterende (Berman, 2004: 389). Dette ses særligt i forhold til billeder og symboler, idet de ses som værende i offentlighedens domæne. Så længe det hører til offentligheden, er det derfor problematisk at finde en konkret ejer af elementet, og det kan derfor blive anvendt på uretfærdig vis. Billederne eller symbolerne bliver altså en del af det offentlige marked, hvor de er frie til at benytte (ibid.: 389).

4.2 Orientalisme

I 1978 udgav professor Edward Said værket *Orientalism*, der omhandlede hans teori om Vestens repræsentation af Orienten. I det dette afsnit vil vi beskrive teorien.

Orientalisme er et meget alsidigt begreb med adskillige betydninger. Først og fremmest dækker orientalisme over alle de discipliner, der har med Orienten⁴ at gøre, og enhver, der

⁴ Geografisk område betegnende den sydlige halvdel af Asien (Den Store Danske, 2017).

beskæftiger sig med Orienten, kaldes en orientalist (Said, 1978: 2). Udover denne meget ligefremme og tidligere anerkendte betydning tager Said dog begrebet orientalisme videre og giver det en ny betydning. Ifølge Said er orientalisme en europæisk opfindelse, der anvendes som en magtdiskurs til undertrykkelse af Østen (ibid.: 3). Orientalisme er baseret på den påstand, at der er en tydelig forskel på Østen og Vesten, og at de fleste orientaler allerede ved deres studies begyndelse har anerkendt denne forskel. Orientalisme anvendes af europæere til at dominere og styre Orienten. Dette gøres ved, at Vesten producerer bestemte sociologiske, politiske, videnskabelige og ideologiske værdier, som Vesten derefter tillægger Østen (ibid.: 1-3). Disse værdier er nøje udvalgte, og Vesten giver ikke selv Østens folk mulighed for at be- eller afkræfte forestillingen om værdierne, men taler i stedet på vegne af de indfødte og skaber på den måde deres eget forestillede billede af Østen (ibid.: 6). Om Vestens billede af Orienten skriver Said selv:

“The Orient is not only adjacent to Europe; it is also the place of Europe’s greatest and richest and oldest colonies, the source of its civilizations and languages, its cultural contestant, and one of its deepest and most recurring images of the Other. In addition, the Orient has helped to define Europe (or the West) as its contrasting image, idea, personality, experience.” (ibid.: 1-2).

Udover at definere Orienten som Europas evige rival på et kulturelt og civiliseret plan, (for hvem kan glemme de arabiske matematikere⁵ eller det japanske Tokugawa-shogunat⁶?) ses i Suids citat det magtforhold, der siden imperialismen har været til stede mellem Østen og Vesten. Europa, den tidligere koloniherre, har i forvejen et forvrænget magtforhold til Orienten, som Europa plejede at herske over. Orienten gøres af europæerne til Europas modstykke, hvor Europa anvender Orienten til at spejle sig selv i. Ved at tillægge Orienten bestemte, forestillede værdier tildeler Europa automatisk sig selv de modsatte og oftest positive eller moralske værdier. Orientalisme handler derfor i højere grad om Europas eller Vestens definition af sig selv og den Anden end om Orienten som et videnskabeligt interesseområde. Ved at gøre Orienten til sit modstykke og tillægge det værdier uden at lade

⁵ Under den europæiske middelalder foretog de arabiske lande store matematiske opdagelser indenfor bl.a. algebra, aritmetik og trigonometri og videreudviklede mange græske matematikeres teorier. Mange af de græske, matematiske teorier og tekster er kun bevaret og opdaget gennem overleveringer fra de arabiske matematikere (Den Store Danske, 2009d).

⁶ Tokugawa Ieyasu samlede i begyndelsen af 1600-tallet for første gang hele Japan under et shogunat. Dette blev begyndelsen på den 250-år lange fredsperiode også kendt som Edo-perioden, der betegnes som den sidste periode med den traditionelle, japanske livsstil og kultur (Britannica, 2017).

folket tale for sig selv demonstrerer Vesten endnu engang forestillingen om sin egen imperialistiske overmagt over resten af verden (ibid.: 5-7).

“Orientalism is never far from what Denys Hay has called the idea of Europe, a collective notion identifying “us” Europeans against all “those” non-Europeans (...) the idea of European identity as a superior one in comparison with all the non-European peoples and cultures.” (ibid.: 7).

Orientalisme bygger derfor overordnet set på Vestens forestillede billede af sit eget overlegne, civiliserede selv stående i kontrast til det uciviliserede, underlegne Øst. Said udbygger yderligere sin teori til at indeholde orientalistene. Said argumenterer for, at ens geografiske herkomst har stor indflydelse på de tekster, man producerer. Derfor vil en vestlig orientalist aldrig kunne producere helt objektiv tekst omkring Orienten, da han altid vil være påvirket af sin etnicitet og dens interesser. Det er endnu i Vestens interesse at opretholde det forestillede billede af og magtforhold til Orienten for at kunne opretholde sin egen styrke og sit eget selvbillede, og dermed kan orientalisme aldrig blive en fri diskurs (ibid.: 11, 22-23).

Ifølge Said opstod orientalisme i 1800-tallet og begyndte som en del af imperialismen, hvor de overlegne europæere søgte belæg for at kolonisere Orienten (ibid.: 3, 15). Ved at skabe et billede af Orienten som uciviliserede, usædelige individer kunne europæerne dermed både føle sig berettiget til at kolonisere landene samt skabe deres eget selvbillede som koloniherrer. Stadig i dag, argumenterer Said for, er det vigtigste for en europæisk turist i Orienten opretholdelsen af sit eurocentriske, imperialistiske billede af Østen (ibid.: 1).

4.3 Den japanske selvforståelse

Alle kulturer har deres egne særpræg og kendetegn, der ofte varierer meget fra hinanden. Den Store Danske definerer bl.a. begrebet kultur som *“reglerne for en nærmere angivet gruppes adfærd.”* (Den Store Danske, 2014a). Kulturer kan derfor ses som et afgrænset fællesskab, der blandt andet er defineret af et bestemt regelsæt. Kulturer kan opstå på tværs af landegrænser og befolkningsgrupper. I mange lande ses dog særlige, nationale kendetegn og selvforståelser, og Japan er ingen undtagelse. Dette afsnit vil beskrive den japanske identitet og selvforståelse gennem værket *The Japanese Mind* af Roger Davies og Osamu Ikeno.

Dette afsnit vil fokusere på den japanske gruppementalitet, kommunikation og forhold til Vesten. Vi har kun valgt at inddrage disse tre punkter, da de har givet os vigtige redskaber i forbindelse med vores interviews samt vores analyse og diskussion. Vi har anvendt vores viden om den japanske gruppementalitet og kommunikation til analyse af vores interviews, og vi har anvendt Japans forhold til Vesten i forbindelse med vores analyse og diskussion.

Japanerne er kendt for at være høflige men ret reserverede, når man møder dem. Ifølge *The Japanese Mind* skyldes dette, at de i høj grad deler folk op i grupper, alt efter om de føler, at man er indenfor eller udenfor deres sociale netværk. Der findes mange typer af grupper både familie, nære venner og arbejdsrelationer, men den yderste gruppe er det japanske folk. Dette bevirker, at japanerne ofte tager stor afstand fra udlændinge, og det kan være meget svært for udlændingene at passe ind i det japanske samfund. Udover at denne ekskludering kan virke sårende og stødende for mange udlændinge, gør det også, at japanerne har meget svært ved at begå sig internationalt, hvilket stadig i dag skaber store problemer for Japan (Davies & Ikeno, 2002: 217-219). Disse problemer udtrykkes også i Japans etniske grupper. I Japan estimeres der at være 98,5% japanere, 0,5% koreanere, 0,4% kinesere og kun 0,5% andre etniske grupper (CIA, 2017). Det er et ekstremt højt antal af japanere, især taget i betragtning at kun 0,5% kommer fra andre lande end Japan, Kina og Korea. Det kan dog også ses ved studier af den japanske kultur, der viser, at de fleste japanere har et stort behov for grupperinger for at føle sig trygge og harmoniske (Davies & Ikeno, 2002: 218-219).

Derudover er der en meget stor gruppementalitet i Japan. Individets meninger værdsættes ikke, og det forventes, at man som en del af en gruppe handler i overensstemmelse med gruppens regler og normer samt altid tilsidesætter sine egne behov, hvis de står i vejen for gruppens overordnede velfærd. Dette skaber en stor samhørighed i grupperne, og for japanerne er loyalitet og solidaritet nogle af de vigtigste egenskaber hos et menneske. Dette står i stærk kontrast til mange vestlige lande, hvor individualitet og det at stå op for sine meninger betragtes som stærke karaktertræk (ibid.: 195-196, 218). Den japanske gruppementalitet betyder også, at mange japanere har et meget vagt og indirekte sprogbrug af frygt for at sige noget, der kan skade gruppen eller deres egen position i gruppen (ibid.: 116).

På trods af japanernes problemer med at skabe internationale kontakter har de længe anvendt og adopteret elementer fra andre lande eller kulturer (ibid.: 127). Et af de tidligste eksempler på dette er kanji-tegn, der stadig i dag udgør størstedelen af det japanske skriftsprog, og

oprindeligt stammer fra de traditionelle kinesiske tegn (Den Store Danske, 2009b). Derudover begyndte japanerne allerede i Edo-perioden i 1600-tallet at anvende elementer fra den vestlige kultur i form af bl.a. arkitektur (Davies & Ikeno, 2002: 127).

“As Hirayama and Takashina (...) note, since ancient times the Japanese people have demonstrated the ability to take in foreign ideas and cultural forms and refashion them according to the dictates of the Japanese character, thus creating something new and valuable of their own” (ibid.: 38)

På grund af denne lange historie med anvendelse af dele fra andre kulturer har mange japanere i dag meget let ved at omstille sig og vænne sig til forandringer, hvilket har gjort det japanske samfund enormt dynamisk og produktivt. Det betyder dog også, at mange japanere har svært ved at holde fast i deres værdier og holdninger, især hvis de ikke bakkes op af deres gruppe (ibid.: 130). Derudover har anvendelsen af vestlig kultur medført, at mange japanere i dag er enormt interesseret i Vesten og i høj grad forsøger at efterligne dem gennem kunst, musik, mode og sprog (ibid.: 35). Det japanske sprog udvides konstant med flere og flere engelske, franske og tyske ord, ligesom det i dag er vestlig musik, der spilles i butikcentre og på barer og vestligt inspireret kunst, der udstilles. Japanernes interesse for Vesten, hurtige omstillingsevne og store anvendelse af elementer fra andre kulturer kan betyde, at de er mere tilbøjelige til at fjerne svastika som kortsymbol, da de ikke ønsker at blive set skævt til af Vesten. Dette vil dog blive diskuteret yderligere i afsnit 7.2.

4.4 Peirces tegnteori

Vi vil i dette afsnit ved hjælp af Charles Sanders Peirces teori beskrive forskellene på et ikon, indeks og symbol. Vi vil anvende denne teori senere i projektet med henblik på Vestens og Østens repræsentation og fortolkning af svastika i afsnit 6.2 og 6.3.

Peirce skelner mellem tre typer af tegn; et ikon, et indeks og et symbol. Alle disse tegns formål er på den ene eller anden måde at beskrive et fænomen. Dette kan både være et naturligt fænomen som natur, dyr eller geografi og et menneskeskabt fænomen som en computer, en skole, osv. Et ikon er et tegn, som ligner det fænomen, det skal beskrive. Det kan f.eks. være et fotografi, et imperialistisk maleri eller en så nøjagtigt gengivet skitse af fænomenet som muligt (Bradley, 2016). Ikoner er de letteste tegn at kommunikere med, da

alle, der er fortrolige med fænomenet, uanset alder, etnicitet og geografiske placering straks vil kunne genkende og forstå ikonet.

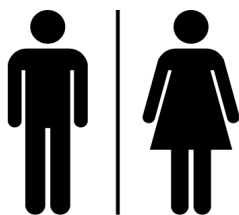
Et indeks beskriver fænomenet gennem et udtryk for det. Røg kan f.eks. være et indeks for ild, eller et kranium kan være et indeks for noget farligt eller dødeligt.

“An index is a sign that shows evidence of the concept or object being represented. An index doesn’t resemble the object or concept being represented. Instead it resembles something that implies the object or concept.” (ibid.).

Eftersom indekset aldrig forestiller det fænomen, det beskriver, men derimod noget andet der indirekte beskriver fænomenet, sætter indekset væsentlig højere krav til modtageren, end ikonet gør. Ved anvendelse af et indeks forudsætter afsenderen, at modtageren kender fænomenet godt nok til at forstå det objekt, der står i stedet for fænomenet. Modtageren skal igennem en fortolkningen af indekset forstå dets betydning (ibid.). Udover at det kræver, at modtageren skal have et godt kendskab til fænomenet, skal modtageren samtidig være i stand til at associere fænomenet med det samme, som afsenderen gør, for at kunne forstå indekset. I nogle tilfælde er et indeks tydeligt for næsten alle, f.eks. associerer de fleste en mørk himmel med regn, men mange indeks kræver også en bestemt kulturel eller faglig viden for at kunne forstå. Et eksempel på dette er alle de advarselsskilte, der ses på flasker i de fleste kemilokaler, som billedet af ild der er indeks for brandfarlige stoffer. Det er derfor vigtigt i anvendelsen af et indeks at være sikker på, at modtageren har samme kulturelle eller faglige kendskab til fænomenet som afsenderen.

Fra: Weber Packaging Solutions, 2014.

Fra: Lay, u.å.

Den sidste type af tegn er et symbol. Symbolet har ikke nogen ikonisk tilknytning til det fænomen, det beskriver. Derfor er sammenhængen mellem symbolet og fænomenet udelukkende kulturelt og fagligt baseret (ibid.). Et eksempel på dette er det latinske alfabet eller det almene, globale symbol for et toilet.

Selvom symboler på ingen måde afbilleder de fænomener, de skal beskrive, anvendes ekstremt mange symboler til at beskrive svære, abstrakte fænomener såsom lande, der symboliseres af deres flag. Alle symboler skal indlæres, og mange symboler indlæres helt automatisk over tid gennem samfundet og i skolen. Der ses også eksempler på ikoner og indekser, der bliver til symboler, hvis de fænomener, de forestiller, ikke længere anvendes i samfundet f.eks. på grund af modernisering (ibid.). Symboler benyttes også ofte som logoer.

4.5 Kritisk diskussion af teorier

Der er i rapporten ikke givet en klar definition af fænomenet "kultur". Dette er et bevidst valg, da kultur er et meget flyvsk og uhåndterligt begreb med utrolig mange forskellige betydninger og teorier tilknyttet. At skulle komme med en klar og simpel forklaring på dette fænomen ville i sig selv kræve en tilsvarende omfattende undersøgelse, som denne rapport er bygget på. Det ville fjerne fokus fra rapportens problemstilling, der fokuserer på kulturel appropriation i Japan.

Afsnit 4.3 omkring den japanske selvforståelse er defineret ved hjælp af et værk. Det kan virke naivt at bedømme et helt folkefærds adfærd udelukkende baseret på én bog. Ligesom begrebet kultur er der dog utallige værker og teorier omkring den japanske selvforståelse og kultur, og det ville kræve meget forskning og en meget større undersøgelse præcist at kunne forklare japanernes tankegang og sind, hvis dette overhovedet er muligt, da der er tale om et helt folkefærd. Afsnit 4.3 er derfor udelukkende ment som en kort og overordnet gennemgang af nogle af delene i den japanske selvforståelse. Afsnittet er baseret på netop *The Japanese Mind*, da værkets forfattere alle er japanere. Værket består af mange små kapitler, der hver er skrevet af en japansk universitetsstuderende, der forsøger at beskrive deres kultur og verdensopfattelse. Da vi i rapporten ønsker så vidt muligt at beskrive den japanske identitet og selvforståelse set fra japanernes eget synspunkt, har værket været utrolig givende for os. Derudover har vi gennem en sammenligning af *The Japanese Mind* med de undersøgelser, vi har foretaget i Japan, set utrolige mange store ligheder mellem værkets hovedpointer og vores interviewpersoners egen selvopfattelse, hvilket kun understreger værkets brugbarhed.

5. Redegørelse

5.1 Svastika i oldtiden

“(...) [T]here is no symbol that has given rise to so many interpretations [as the swastika]”
(Wilson, 1896: 781)

Sådan udtalte Count Goblet d'Alviella, rektor og historieprofessor på Universite Libre de Bruxelles, sig i slutningen af 1800-tallet omkring symbolet svastika. Svastika er et af verdens ældste symboler, og betragtes af mange forskere som verdens ældste form for kors. Symbolets oprindelse er ukendt, men det er blevet fundet næsten overalt i verden og har været synlig i europæisk og asiatisk kultur flere tusinde år (ibid.: 767-769). Et af de tidligste fund af svastika stammer fra de indiske oldtidsbyer Mohenjo-Daro og Harappa, der estimeres til at være blevet bygget omkring 3.000-2.000 år f.v.t (Beer, 2003: 97). Det er stadig usikkert, hvorvidt svastika opstod i Europa eller Asien, men forskning tyder på, at symbolet bredte sig fra Asien til Europa i bronzealderen (Wilson, 1896: 792). Nogle af de tidligste fund af svastika i Europa er som udsmykning på bronzeobjekter, og i forbindelse med bronzealderens spredning i Europa spredtes svastika (ibid.: 792). Senere er svastika også fundet i Amerika og Afrika, men symbolets forekomst og betydning i disse verdensdele vil ikke blive belyst i projektet (ibid.: 771). Om svastikas oprindelse skriver Wilson selv:

“The Swastika spread through the same countries as did the bronze, and there is every reason to believe them to have proceeded contemporaneously - whether at their beginning or not, is undeterminable” (ibid.: 792).

Og konkluderer senere:

“Prehistoric archaeologists claim that bronze was introduced into Europe in prehistoric times from the extreme Orient. (...) If bronze came originally from the extreme Orient, and the Swastika belonged there also, and as objects of bronze belonging to prehistoric times and showing connection with the Orient (...) it is a fair inference that the Swastika mark found on the same objects came also from the Orient” (ibid.: 854-855).

På grund af svastikas forbindelse til introduktionen af bronze i Europa er der god grund til at tro, at symbolet kommer fra Orienten.

Svastika er et indisk navn, der stammer fra sanskrit, og består af tegnene *su*, *asti* og *ka*, der samlet betyder velvære, glæde eller held. Symbolet er væsentlig ældre end navnet, og dets lange historie bevirker, at det er blevet kendt under flere navne bl.a. den skandinaviske betegnelse fylfot (ibid.: 768-769, 771-772). Svastikas oprindelige betydning er ukendt, men der er adskillige bud på, hvad symbolet har betydet. De mest anerkendte teorier er, at svastika var et religiøst symbol, en lykkebringende amulet, en form for udsmykning eller fungerede som alle tre dele (ibid.: 948). Svastika har typisk betydet velsignelse, gode fremtidsudsigter, lykke og et langt liv. Svastika bruges stadig i dag i stor stil som et hinduistisk og buddhistisk symbol, men der findes ingen klar betydning af symbolet (ibid.: 769, 775). Dog optræder svastika på en del Buddha-figurer og som et af symbolerne i Buddhas fodspor⁷ (ibid.: 950).

Svastika på sydkoreansk tempel i Seoul-jikhalsi.

Buddhastatue med svastika på brystet fra tempel i Chinatown i Singapore.

Forskere har længe diskuteret symbolet og både forbundet det med solen, regn, himmel, ild, lys, lyn, vand, fertilitet, fallos og store guder i diverse andre religioner, men intet har endnu tydet på, at de har haft ret i deres antagelser (ibid.: 770). Både i oldtidens Europa og Asien er svastika ofte fundet på hverdagsobjekter såsom potter, tøj, køkkenredskaber og våben (ibid.: 793, 855). I Japan og Kina er symbolet derudover fundet på porcelæn, musikinstrumenter og kejserlige gaver. Som religiøst symbol ses svastika både i gamle buddhistiske medaljoner og inskriptioner i

⁷ Ifølge buddhistiske legender satte Buddhas fødder tydelige fodspor i sten, efter han opnåede Oplysning. Statuer med Buddhas fodspor (også kaldet Buddhapada) betragtes som hellige i buddhismen, da de symboliserer Buddhas nærhed. Mange af disse statuer har symboler indgraveret, f.eks. lotusblomster, svastika eller dharmachakra ”livshjulet” (ReligionFacts, 2017).

buddhistiske huler i Indien (ibid.: 799-803). Svastika er sågar fundet på kristnes gravstene i Rom (ibid.: 950). Selvom betydningen af symbolet kan have varieret en smule, virker det dog overordnet til, at svastika har haft nogenlunde samme betydning overalt i Asien og Europa. Symbolet har haft en positiv og velsignende betydning, om den så har beskyttet mod det onde, være lykkebringende, betydet gode fremtidsudsigter eller noget helt andet.

Svastika forekom dog mindre og mindre i Europa i løbet af 500-600 f.v.t., og efter renæssancen var symbolet så godt som forsvundet fra Europa (ibid.: 855, 954). Der er endnu ingen forklaring på symbolets udfasning. Svastika fortsatte dog med at være et synligt symbol i Orienten og har stadig i dag symbolets positive og lykkebringende betydning og bruges fortsat som dekoration på templer, Buddhastatuer og amuletter.

Efter flere årtusendes fravær vendte svastika tilbage til Europa i slutningen af 1800-tallet i forbindelse med nogle arkæologiske fund i Tyrkiet. Disse fund og ikke mindst nogle professorers fortolkning af dem kom til at ændre svastikas betydning i Europa drastisk.

5.2 Svastika i Europa

I 1880 foretog arkæolog Dr. Schliemann en udgravning i Hissarlik i Tyrkiet, hvor han mente at have fundet oldtidsbyen Troja (Wilson, 1896: 771 & Quinn, 1994: 1). Her fandt Schliemann adskillige genstande med ornamenten, der bar symboler, der mindede om svastika. Disse objekter blev sendt til Europa og kort efter anvendt af bibliotekar Zmigrodski og efter ham R.P. Greg i en teori om svastika som et arisk symbol, der fungerer som emblem for en højere, arisk gud (Wilson, 1896: 775, 779). Schliemanns udgravninger pusede på den måde liv i teorien om arieren (grækeren), der tog til Troja og medbragte svastika; et symbol på ham selv, hans stolthed og overlegne race (Quinn, 1994: 1). I 1889 under verdensudstillingen i Paris medbragte Zmigrodski flere hundreder tegninger af svastika med det formål at udbrede symbolet blandt offentligheden som et gammelt, arisk symbol.

“He [Zmigrodski] compared the swastika to a fly trapped in amber, its unchanging form representing the preservation of a racial essence over time, and his declared aim was to prove that ‘in a very ancient epoch, our Indo-European ancestors professed social and religious ideas more noble and elevated than those of other races’.” (ibid.: 23)

Zmigrodskis racistiske agenda bundede i et meget tidstypisk verdensbillede, hvor Europa herskede som den koloniale overmagt i et imperialistisk samfund, hvis omdrejningspunkt var

at udvide sit eget lands imperie og civilisere sine koloniers “barbariske” indfødte (mennesket.net, 2017). Flere professorer overtog Zmigrodskis teori og så det som en selvfølge, at det var de hvide europæere, der havde spredt svastika over hele verden (Wilson, 1896: 949).

I 1930’erne blev det nu “ariske” symbol svastika tildelt en udbyggende betydning. Hitler valgte i sin selvbiografi *Mein Kampf* på ny at genindføre svastika på den europæiske verdensscene. Han besluttede at indføre svastika som del af sin fane under det nye navn *hagekorset* med national opvågning, antisemitisme og racerenhed som symbolets kendetegn (Quinn, 1994: 3). Selv definerede Hitler sit valg af fane:

“Im Rot sehen wir den sozialen Gedanken der Bewegung, im Weiss den nationalistischen, im H a g e n k r e u z die Million des Kampfes für den Sieg des arischen Menschen und zugleich mit ihm auch den Sieg des Gedankens der schaffenden Arbeit, die selbst ewig antisemitisch war und antisemitisch sein wird.” (Hitler, 1938: 557).⁸

Her ses tydeligt, hvordan Hitler igennem en poetisk ordleg og fanens harmoniske farvevalg manipulerer med sine læsere. Svastika gives et nyt navn og forbindes straks med Hitlers omformulering og udbygning af 1800-tallets professorers bud på symbolets betydning. Hitlers valg af svastika og betydningen af dette for Det Tredje Rige⁹ vil blive belyst yderligere i afsnit 6.1 og 6.2.

Efter mange år med hagekorset svajende i vinden blev Det Tredje Rige væltet og al offentlig fremvisning af hagekorset fjernet (Quinn, 1994: 4). Dette blev dog ikke enden på svastika som et racistisk og arisk symbol. Ikke alene begyndte hagekorset som en del af den nazistiske fane at symbolisere Hitler og 2. Verdenskrig i størstedelen af film og visuelle medier, der er blevet produceret efterfølgende omkring 2. Verdenskrig, privatpersoner og racistiske organisationer begyndte også at adoptere symbolet som et stærkt racistisk, arisk og antisemitisk symbol. Eksempler på dette ses især i graffiti-kulturen, hvor den anonyme kunstner har mulighed for at sprede et enten racistisk eller provokerende budskab uden at

⁸ ”I det røde ser vi bevægelsens sociale tanke, i det hvide den nationalistiske, i hagekorset den mission at kæmpe for det ariske menneskes sejr og samtidig hermed for, at tanken om det skabende arbejde skal sejre, som i al evighed har været og vil være antisemitisk.” (Hitler, 1966: 87).

⁹ Under 2. Verdenskrig omtalte mange nazister Tyskland som ”Det Tredje Rige”. Det Tredje Rige sås som en fortsættelse af Det Tysk-romerske Rige og Det Vilhelmske Kejserrige (Den Store Danske, 2014c).

blive straffet for det. I Polen i 1993 blev adskillige gravstene overmalet med hagekors af en gruppe nynazister (ibid.: 2). Et mere nutidigt eksempel på svastikas anvendelse som et racistisk symbol i Vesten skete i forbindelse med det amerikanske præsidentvalg i 2016. Natten efter den meget omdiskuterede præsidentkandidat Donald Trumps sejr var flere butiksfacader i Philadelphia overmalet med hagekors. Her var t'et i Trump skiftet ud med et hagekors, og nedenunder stod Hitlers kendte frase "Sieg Heil" (hild sejren). Det er her tydeligt, at svastika ifølge graffiti-kunstneren forbindes med det nazistiske udtryk "Sieg Heil", og disse to komponenter forbindes til præsident Trump, der er berøgtet for sit racistiske ry (Staff, 2016).

Her ses Trumps navn malet med graffiti og hagekors.
Fra: Staff, 2016.

Svastikas betydning i dag kan derfor siges at være dybt forskellig i Europa kontra i Asien. Det følgende afsnit vil gå mere i dybden med at beskrive forskellene ved analyse af interviews fra både Danmark og Japan samt kildekritik af udvalgte vestlige tekster.

6. Analyse

6.1 Kildekritik af udvalgte værker

I dette afsnit vil vi argumentere for vores anvendelse af *Mein Kampf* og *The Swastika, The Earliest Known Symbol & Its Migrations* i beskrivelsen af svastika. Begge værker er på hver sin måde meget subjektive og kan dermed virke uegnede som kilder til en historisk redegørelse. Vi vil dog gennem kildekritik af værkerne både argumentere for vores anvendelse af dem samt i det næste afsnit anvende dem som eksempler på, hvorfor Vesten i dag ser svastika som et racistisk symbol.

The Swastika, The Earliest Known Symbol & Its Migrations er skrevet i 1896 i USA af Thomas Wilson, museumsinspektør på afdelingen for præhistorisk antropologi på Amerikas Nationalmuseum. Bogen giver et historisk overblik over svastika fra dets tidligste fund frem til 1896. *The Swastika, The Earliest Known Symbol & Its Migrations* har både træk fra primære og sekundære kilder (Olden-Jørgensen, 2001: 74-76). Kilden er primær, da Wilson på baggrund af sine undersøgelser kommer med egne konklusioner og meninger, men samtidig er den sekundær, da store dele af bogen bygger på citater fra (bevarede) breve, artikler, bøger og arkæologiske fund fra andre arkæologer, antropologer og historikere. I denne rapport er Wilsons værk blevet brugt til at give et historisk billede af svastikas betydning i både oldtiden og 1800-tallet, hvor værket blev skrevet. Mange nyere værker fra Vesten omkring svastika har et tydeligt fokus på nazismens anvendelse af symbolet frem for dets tidligere betydning. Et eksempel på dette er et andet værk, vi har anvendt, af Malcolm Quinn, hvor svastika før nazismen blot er nævnt overfladisk. Da Wilsons værk er skrevet længe før 2. Verdenskrig og nazismens tilblivelse, er det ikke farvet af nutidens forhold til svastika.

Værket blev oprindeligt skrevet som et historisk overblik over et oldtidssymbol, og det henvender sig derfor primært til studerende eller andre med interesse for oldtiden. Wilsons formål med værket virker udelukkende til, at det skal anvendes som informationskilde, selvom det er meget påvirket af tendenserne i hans samtid. Da værket blot skal være et historisk forskningsværk, må man gå stærkt ud fra, at Wilson havde et ønske om at forholde sig objektiv. På trods af denne bestræbelse forekommer især hans sprog til tider meget subjektivt. Wilsons værk blev skrevet i 1896 - midt i imperialismen og den evige jagt på kolonier og udvidelse af imperier. Derfor er hans tekst stærkt påvirket af det syn, der var på

andre kontinenter, og naturligvis det eurocentriske verdensbillede der var typisk for denne periode. Eksempler på dette er hans kategorisering af folk fra Sydamerika som “*semicivilized people*” og folk fra Nordamerika som “*savages*”, samt når han beskriver Vesteuropa som “*the countries which have led the world in culture*” (Wilson, 1896: 950-951, 956). Wilson udtrykker her en klar holdning om, at den vesteuropæiske kultur er alle andre overlegen, og at denne kultur skal lede de laverestående semi-civiliserede og vilde folk fra resten af verden. Derudover er Wilson væsentlig mere interesseret i svastikas historie i Europa end resten af verden. Dette ses ved, at hans værk går meget mere i dybden med svastika fundet i Europa (og ikke mindst på Hissarlik) i forhold til i Asien, Afrika og Amerika. Han er overbevist om, at fundet på Hissarlik virkelig er oldtidsbyen Troja. Wilson er meget interesseret i Schliemanns, Zmigrodzki og Gregs teorier omkring et arisk svastika, hvilket han spekulerer meget over gennem værket, dog uden at give et klart svar på hvorvidt teorierne er sande (ibid.: 771, 775, 779, 796-797, 809, 949). Wilsons værk virker dog til at sympatisere en del med teoretikerne, hvilket kommer til udtryk gennem, hvor meget plads han giver dem og deres teorier i forhold til de teoretikere, der modargumenterer dette (ibid.: 797).

I dag ville Wilsons værk som et akademisk forskningsprojekt nok møde en del kritik grundet hans eurocentriske verdensbillede og nedladende kommentarer om andre kulturer, selvom de nok på daværende tidspunkt ikke var ment som nedladende men derimod blot normen for, hvordan man omtalte andre racer og kulturer. Alligevel kan man godt i dag anvende Wilsons værk som en kilde til svastikas historie, da de historiske informationer, Wilson giver, er korrekte. Det ses blandt andet ud fra stikprøver, vi har foretaget, på Wilsons værk. Både Wilson og Quinn har begge anvendt citater fra mange af de samme bevarede breve og kilder. Derudover anvender Wilson primært kognitive udsagn, som er udsagn om faktuelle forhold (Olden-Jørgensen, 2013: 76). Derfor fungerer værket som en glimrende historisk kilde både til svastikas historie samt hvilket verdensbillede, der var selv i den akademiske kreds i slutningen af 1800-tallet.

Mein Kampf blevet skrevet i 1924 af Adolf Hitler. Værket var til at begynde med ikke så populært, men solgte efter Hitlers magtovertagelse i 1933 flere millioner eksemplarer og er stadig i dag en berygtet bog (Den Store Danske, 2014b). *Mein Kampf* er en selvbiografi, der omhandler Hitlers ideologier, mål og forestillinger om nazisme og antisemitisme samtidig med, at den fungerede som det nationalsocialistiske partis historie. Hitlers formål med biografien var at udbrede sit verdensbillede og overtale andre til at få samme holdninger.

Hitlers tekst er derfor meget manipulerende, hvilket især kommer til udtryk gennem hans sprog og ordvalg.

“Im Rot sehen wir den sozialen Gedanken der Bewegung, im Weiss den nationalistischen, im H a g e n k r e u z die Million des Kampfes für den Sieg des arischen Menschen und zugleich mit ihm auch den Sieg des Gedankens der schaffenden Arbeit, die selbst ewig antisemitisch war und antisemitisch sein wird.” (Hitler, 1938: 557)¹⁰

For at vende tilbage til dette citat ses Hitlers brug af ord med meget stærke konnotationer. Ord såsom nationalsocialistisk, antisemitisme, sejr og evig kombineres med de stærke, betydningsrige farver rød og hvid. F.eks. giver nationalsocialismens forbindelse til den rene og uskyldige farve hvid en stærk fornemmelse af, at den nationale opvågning og det socialistiske sammenhold indenfor nationen er en ren, smuk og dermed rigtig ide, og den røde farves forbindelse til socialismen giver associationer til krig og kamp for nationen. Hitlers brug af genitiv lyder også nærmest poetisk, når han introducerer hagekorset og det ariske menneskes sejr (se ovenstående citat).

Her fremstilles arieren som én, der har udkæmpet millioner af kampe for at kunne opnå sin status som overmenneske over jøderne - en kamp hvor Hitler selv fungerer som en af krigerne. *Mein Kampf* består derfor primært af normative udsagn, der opfordrer til handling mod jøderne. Endelig er der Hitlers introduktion af svastika som hagekorset. Det nye navn giver også symbolet dets nye betydning som et symbol for arierens kamp mod og sejr over jøderne. Hitler anvender derfor symbolets tidligere betydning som et arisk symbol, som grækerne medbragte til Troja, da de indtog byen. Ligesom grækerne sejrede over trojanerne og dernæst bragte symbolet til byen, vil Hitler nu med symbolets genanvendelse lade arierne sejre. Svastika var på Hitlers tid et historisk symbol i Europa, som ikke havde en direkte definition, men derimod gav associationer til både arieren og Orienten. Under det nye navn og sin anvendelse af symbolet gav Hitler det dog en klar betydning og en central plads i samfundet. Tidligere var svastikas forbindelse til arieren diakron, men Hitler gør den synkron og forsegler dermed dens betydning (Quinn, 1994: 9).

Nazisterne adopterede svastika og gjorde symbolet til et nationalsocialistisk, nazistisk hagekors. Svastika - som har været i store del af verden og migreret fra sted til sted - skulle nu symbolisere Det Tredje Rige, der havde behov for *Lebensraum* overalt i verden (ibid.: 16).

¹⁰ "I det røde ser vi bevægelsens sociale tanke, i det hvide den nationalistiske, i hagekorset den mission at kæmpe for det ariske menneskes sejr og samtidig hermed for, at tanken om det skabende arbejde skal sejre, som i al evighed har været og vil være antisemitisk." (Hitler, 1966: 87).

Mein Kampf er en yderst tendentiøs kilde. På trods af det har vi med fordel anvendt *Mein Kampf*, da selvbiografien giver os direkte adgang til Hitlers ideologier og hans begrundelse for anvendelsen af et så gammelt og flertydigt symbol som svastika.

6.2 Vestens fortolkning af svastika

Gennem Wilsons og Hitlers to meget forskellige tekster fra to forskellige historiske perioder ses et tydeligt mønster. Vesten har siden “genopdagelsen” af svastika skabt sin egen tradition for symbolet og dets betydning. Svastika er blevet adopteret som et arisk, racistisk symbol, der står for Vestens overlegenhed over og kolonisation af Østen, og denne tradition er blevet videreført af professorer, bibliotekarer, arkæologer og endelig Tysklands egen rigskansler.

Gennem nazisternes brug af svastika kan symbolet i høj grad betragtes som et logo, der blandt andet blev brugt på nazisternes flag til repræsentation af det nationalsocialistiske parti.

Svastika gøres til en del af det nazistiske flag, der fungerer som et ikonisk logo. Det ikoniske logo beskrives yderligere i afsnit 3.5.

Hagekorset som en del af nazisternes logo er ideografisk, da det ikke er et billede af hverken Hitler eller nazisterne. Det anvendes derimod til at skabe bestemte følelser hos modtageren, hvilket er meget

Fra: Wikipedia, 2017.

tydeligt alene igennem farvevalget med den blodrøde, uskyldsrene hvide og kontrasterende sorte farve. Derudover skabte selve svastika ifølge Hitler konnotationer til den ariske race, som havde skabt symbolet (Hitler, 1938: 557). Flaget symboliserede derfor i høj grad Hitlers og hans partis værdier, etik og verdensbillede. Samtidig skilte det sig med dets markante farver og anderledes symbol i den grad ud og er let genkendeligt. Det består kun af to symboler og tre farver, så det er ligeledes simpelt, og kan derfor siges at være et ideelt logo (Heilbrunn, 1997: 175). Betragtes det nazistiske flag ud fra en kommunikativ vinkel, kan man bestemt konkludere, at nazisterne formåede at skabe og opretholde kontrollen over den kontakt, de havde med deres modtager. De anvendte flaget som et kendetegn, der blev vist overalt i gaderne, på uniformer, biler og ved mange kommunikative begivenheder. Flaget blev også anvendt under krigen, når nazisterne erobrede andre lande, og flaget blev spredt til disse lande, når de var besat. Denne konstante gentagelse og gengivelse af logoet kan der bestemt argumenteres for gav liv til den fortolkning, Vesten i dag har af svastika. “*Ubiquity is sometimes considered to be the most important property of the logo*” (Heilbrunn, 1997: 184).

Derudover opretholder Vesten stadig den fortsatte gengivelse af svastika som nazistisk logo i form af alle de film, bøger og værker, der fortsat produceres af nazismen, hvor logoet udgør en afgørende del. Denne gengivelse påvirkede også projektets redegørelse, da det ikke var muligt at finde en nutidig, vestlig tekst om svastika, der ikke fokuserede på hagekorset og nazismen. Dette betød, at hovedkilden til svastikas historie er et værk skrevet i 1896 - altså før 2. Verdenskrig.

Derudover kan flagets hagekors også anskues som en mytologisk repræsentation, hvor Hitler har valgt at anvende den vestlige myte om svastikas oprindelse som et levn fra det antikke Grækenland. Dette giver modtageren konnotationer til arierens storhedstid, hvor de græske filosoffer og videnskabsfolk gik side om side med Homer¹¹. Sammen skabte de store lærestalter og samfundsidealer, skrev epos og heltedigte, opdagede geometrien og matematikken i kunsten og kroppen, samt naturlovene og fysikkens underer. Det antikke Grækenland anses stadig af mange som arierens storhedstid, der inden middelalderens mørke oplyste arieren som en sand hersker og verdensmand, et billede som Hitler ønskede at videreføre i sit Tredje Rige.

Ved at gøre svastika til en del af deres logo skabte nazisterne deres egen fortolkning af oldtidssymbolet. Denne fortolkning er blevet så dominerende, at selve symbolet blev forbudt i Tyskland under de-nazificeringen efter 2. Verdenskrig, og stadig i dag ifølge Strafgesetzbuch sektion 86a¹² er strafbart af fremvise (Quinn, 2003: 4 & Oxford University, 2015). Men selvom Vesten i dag tager så stor afstand fra nazismen og hagekorset, betyder det så, at vesterlændingene har afskåret sig fra deres eurocentriske, imperialistiske verdensbillede? Er koloniherr-mentaliteten, der i imperialismen var så domineret og også sås hos nazisterne under 2. Verdenskrig, i dag forsvundet fra Vesten?

Det er den bestemt ikke ifølge Saida's teori om orientalisme. Her portrætteres vesterlændinge stadig som imperialistiske individer med koloniherrer-forestillinger, der ikke kan slippe deres forældede billede af Orienten af frygt for at miste deres eget selv-billede. Vestens overlegenhed overfor Østen og orientalismens tilstedeværelse i vores samfund kommer tydeligt til udtryk gennem casen om svastika. Her virker til det, at mange af de hvide turister, der rejser til en helt anderledes kultur og et samfund med en fremmed historie, er uinteresserede i at lære om den japanske kultur og historie. Det virker sådan, eftersom

¹¹ Græsk digter fra oldtiden der er særligt kendt for at nedskrive Iliaden og Odysseen (Den Store Danske, 2016).

¹² Strafgesetzbuch er den tyske straffelov, hvori sektion 86a optræder.

turisterne ikke har sat sig ind i svastikas betydning og klager til regeringen over symbolets tilstedeværelse og forsøger at pådutte landet deres egne europæiske verdensbilleder og fortolkninger (McCurry, 2016). Denne form for imperialistiske turisme beskrives også af Said gennem en case om en fransk journalist i Beirut:

“Perhaps it seemed irrelevant that Orientals themselves had something at stake in the process, (...) the main thing for the European visitor was a European representation of the Orient and its contemporary fate, both of which had a privileged communal significance for the journalist and his French readers.” (Said, 1978: 1)

Dette citat beskriver tydeligt hvide turistens eurocentriske verdensbillede, der ser Jordan som deres legeplads og bruger fremmede kulturer til at opretholde eget selvbillede og til at kunne lege turister og koloniherrer. Vestens fortolkning af Østen - og herunder naturligvis også Østens symboler - er stadig gældende. Hvor Østen opretholder svastikas oprindelige betydning, holder Vesten fast i deres (ny)fortolkning af symbolet. Det udtrykkes tydeligst gennem en større spørgeskemaundersøgelse, den japanske regering foretog i forbindelse med forslaget om ændringen af svastika som kortsymbol. Her konkluderede de, at mange udlændinge ikke forstod svastika på kort og forbandt det med nazismen (BBC News, 2016). Der kan være flere kulturelle og historiske grunde til Vestens fastholdelse i nyfortolkningen af svastika. Det kan både skyldes, at Vesten stadig i dag er så påvirket af 2. Verdenskrig og dens konsekvenser, at de ikke kan se svastika som andet end et hagekors. Det kan dog også skyldes uvidenhed; at vesterlændingene simpelthen ikke ved bedre. Vi har selv foretaget en mindre spørgeskemaundersøgelse, der tyder på denne uvidenhed (for mere info om undersøgelserne se afsnit 3.3.2). Undersøgelserne viste, at det maksimalt er 1-2 elever i folke- og gymnasieklassen, der overhovedet er klar over, at svastika har haft en anden betydning end hagekorset, hvoraf flere elever er af den overbevisning, at Hitler opfandt symbolet (se bilag 6). Dette er problematisk, for som tidligere nævnt i rapporten er de danske unge alle ved at tage en uddannelse, der skal give dem almen viden og dannelse til at begå sig i samfundet. Hvis den danske stat ikke sørger for at lære de unge om basale kulturelle forskelle f.eks. den oprindelige og østlige betydning af svastika, hvordan skal de unge så få mulighed for at kunne begå sig blandt andre kulturer uden at betragte dem ud fra et snævert, vestligt synspunkt?

Ifølge en nyere symbolanalyse introduceret i Malcom Quinns værk, *The Swastika: Constructing the Symbol*, er symbolers fortolkning produceret i kulturelle sammenhænge (Quinn, 1994: 5). Hvis man betragter de to tekster fra de to historiske perioder, giver Vestens fortolkning af svastika bedre mening, da den netop er blevet produceret i disse to historiske, kulturelle sammenhænge. Hvor teorien om svastikas historie som arisk symbol blev fremsat i 1880-tallet, blev den genanvendt og stadfæstet af Hitler. Det er dog ikke nok for Vesten selv at beholde den nyere fortolkning af svastika, for nogle hvide turister er det derimod nødvendigt at projicere denne fortolkning over til Østen og gennem klager forsøge at presse Japan til afskaffelse af svastika, fordi det provokerer deres koloniherre-mentalitet.

Som tidligere nævnt er svastika et oldtidssymbol, hvis oprindelse er ukendt. Symbolet “uddøde” i Vesten, og betragtes i dag som et østligt symbol. Da symbolet senere blev opdaget i arkæologiske fund i Vesten, valgte vesterlændingene at adoptere og anvende det nu østlige symbol som et idealiseret billede af det gamle, civiliserede, vestlige overmenneske. Dette kan i høj grad siges at være et eksempel på kulturel appropriation, når det er værst. Det østlige symbol anvendes ikke blot som et image eller kopieres til materielle formål (Berman, 2004: 384, 395), men bruges derimod som en del af det vestlige selv billede og hjælper til med at bibeholde det negative, forestillede billede af Orienten. Det østlige symbol vendes mod sig selv og får i denne proces slettet sin oldtidshistorie og oprindelige betydning til fordel for ét folkefærds storhedsvanvid og begær om kolonisering af Østen. I forbindelse med nazismen anvendes symbolet endda som logo for folkedrab mod blandt andet folk fra Østen.

Ovenstående analyse er set fra et vestligt synspunkt. Der er taget udgangspunkt i vestlige tekster samt spørgeskemaundersøgelser henvendt til vesterlændinge. Det næste afsnit vil omhandle japanernes syn på svastika, Vestens holdninger til symbolet samt Vestens ønske om en reform af de japanske kortsymboler.

6.3 Japanernes syn på svastika

Gennem vores gadeinterviews i Tokyo (se afsnit 3.3.1) interviewede vi mange forskellige japanere på tværs af alder, geografi og økonomiske situation. Vi fandt frem til, at de fleste japanere forbandt svastika, som de kalder 卍 (*manji*) med お寺 (*otera*) samt 神社 (*jinja*), som er de japanske ord for “tempel” og “shinto helligdom”. De fleste af japanerne gav ikke symbolet anden værdi eller betydning end det formål at markere et tempel eller en helligdom

både på kort og fysisk på lokationen. *“Det er templernes symbol. (...) Manji er templer”* (bilag 1, interview 2)¹³. Når de blev spurgt ind til, om symbolet havde en kulturel eller historisk betydning, var der delte meninger. De fleste af de adspurgte fra vores gadeinterviews var enige om, at manji ikke havde en kulturel værdi, men der var uenighed om, hvorvidt det var et historisk symbol. En del argumenterede for, at symbolet ikke havde anden betydning end det at skulle repræsentere et tempel på kort (bilag 1, interview 2). Der var dog også flere, der mente, at manji var et historisk symbol både på grund af dets oldtidshistorie, men også fordi de selv var vokset op med symbolet. *“(...) I always saw it [manji] since I was very little, it was the sign for temple. So, is that history? Or is it culture? I think it is culture. (...) that is what she said.”* (Madoka Kishi, bilag 3, linje 347-348).

Der var bred enighed blandt alle de interviewede om, at manji var et helt almindeligt og udbredt symbol, som alle de adspurgte kendte til. Ifølge Madoka Kishi og Yoko Tsumagari betragtes det som almen viden at kende til manji og dets betydning. Allerede tidligt i skolen i forbindelse med geografi og kortsymboler undervises der i manji. Japanernes forhold til symbolet kan også tydeligt ses i denne sammenhæng; manji bliver introduceret i geografitimen - ikke i de mere kulturelle fag som sprogfagene eller historie. Først langt senere i den japanske undervisning læres om hagekorset og svastikas betydning i Europa.

“Maybe, like for me at least, I learned manji in my geography class, and then later when I get older I learned about the history of Nazi in history class, so the first thing I learned was manji. I knew that, and later when I saw it in a history book with the Nazi symbol I was like oohh it’s similar, but I learned it in this way (...)” (Yoko Tsumagari, bilag 2, linje 181-184)

Japanerne introduceres først til svastikas betydning i Asien og derefter i Europa. Japanerne har derfor allerede tilknyttet symbolet én bestemt betydning, som ikke lige er til at lave om. Det kan siges at være på samme måde med de fleste europæerne, der først hører om Hitlers anvendelse af hagekorset, og langt senere introduceres til svastikas oprindelige betydning - hvis de da nogensinde hører om den.

“And also, one more reason was that because we learn the sign at school, so for us, when we see the sign, it’s like yes that is a temple, and it’s already stuck in us. So, changing it, this sign is going to confuse a lot of Japanese people (...)” (Madoka Kishi, bilag 3, linje 295-298)

¹³ これはお寺のマーク。 (...) 卍はお寺です。

Derudover undrede flere af vores interviewpersoner sig meget over, hvorfor vi overhovedet studerede et så værdineutralt og alment symbol, som i Japan ikke betragtes som noget særligt (Yoko Tsumagari, bilag 2, linje 173-178). Man kan derfor argumentere for, at japanerne ser manji som et indeks uden anden værdi end at oplyse dem om, hvor de kan finde templer og helligdomme. Manji fungerer som et indeks for japanerne, eftersom det for dem anvendes til at beskrive templer og helligdomme. På mange japanske templer er manji afbilledet ofte på klokker (Madoka Kishi, bilag 3, linje 301). Derfor er manji for japanerne et typisk indeks, der ikke direkte afbilleder templet, men ofte forekommer på det, og som har en religiøs værdi. Man kan også se manji som et indeks, da det kræver en bestemt kulturel værdi for at forstå det. Først og fremmest kræver det en god viden om østasiatiske templer og østasiatisk kultur at være klar over, at manji som religiøst symbol ofte forekommer på templerne. Det er vigtigt, at individet forbinder manji med templerne, som er en form for kulturelt betinget lærdom, som det ligeledes er nødvendigt for japanere at lære om i skolen for at forstå.

Grundet japanernes opfattelse af manji som et relativt neutralt symbol har de svært ved at forstå Vestens anspændte forhold til symbolet (Yoko Tsumagari, bilag 2, linje 120-125, 198). Dette skyldes nok især at Østen ikke på samme måde tog del i de historiske begivenheder og myter om svastika, der opstod i 1800-tallet. Derudover har de japanske skoler en helt anden måde at lære deres elever om 2. Verdenskrig på.

“I think the Japanese people don’t feel connected to that history [Nazism in 2. World War], even though we know that history for that symbol. There are some kind of misunderstanding, because we don’t hear about it in our education. Maybe because you’re in Europe, you learn more than we do. We learn less. And our emotions to that history is quite different.” (Yoko Tsumagari, bilag 2, linje 115-118).

Østens afslappede holdning til symbolet kan dog ligeledes bunde i, at de har valgt at beholde det, der menes at være symbolets oprindelige betydning, og at symbolet aldrig har været forsvundet i Østen. Det har altid været til stede og en del af østasiaternes hverdag både synligt i gadebilledet og som en del af deres undervisning i skolen. Derfor har Hitlers anvendelse af symbolet under 2. Verdenskrig ikke haft den større påvirkning på japanerne, da de allerede i forvejen på baggrund af gamle, kulturelle sammenhænge havde givet symbolet en bestemt betydning, og fordi de lærer om 2. Verdenskrig og dens konsekvenser på en anden måde og i mindre omfang end i Vesten. Derudover er især Japan kendt for deres afslappede

forhold til både deres egen og andres religion, og siden manji også betragtes som et religiøst symbol, kan det ikke undres, at japanerne er afslappede omkring det (Davies & Ikeno, 2002: 128). Det giver derfor ikke mening for japanerne at ændre symbolet, da det ikke ser det som et værdiladet logo, men derimod som et neutralt indeks.

“For example, you will see it [manji] on the bell, and maybe you can change the sign on the book, but how can you change, like the heritage? It’s been there for 100ths of years.” (Madoka Kishi, bilag 3, linje 300-302)

Udover at se symbolet som et indeks er det dog for mange japanere også en del af deres historie - både landets historie men også et symbol, japanerne er vokset op med, som de tilknytter til deres barndom. Det ville derfor både være problematisk og forvirrende for dem at ændre symbolet, da Vestens fortolkning på ingen måde ikke stemmer overens med deres egen mening om symbolet, også selvom symbolet ikke har nogen kulturel værdi for dem, har det en lang historie, der ikke bare kan laves om.

7. Diskussion

7.1 Er casen om svastika et eksempel på kulturel appropriation?

Dette afsnit vil vi diskutere, hvorvidt den anvendte case om svastika kan betegnes som værende et eksempel på kulturel appropriation. Først vil der ses på casen “fra et vestligt synspunkt”, hvilket betyder ved hjælp af interviews med vesterlændinge samt tekster, artikler og andet materiale produceret af vesterlændinge. Anden del af diskussion vil derefter betragte sagen set fra et japansk, “østligt”, synspunkt ved hjælp af tekster, interviews og materiale produceret i Japan. Afsnittet afsluttes med en konklusion.

Set fra et vestligt synspunkt er vesterlændingenes anvendelse af svastika og turisterne klagen over symbolet i Østen to forskellige typer af kulturel appropriation. Dette kan der argumenteres for af flere årsager. Først og fremmest fordi svastika, hvis oprindelsessted er ukendt, i dag er anerkendt som et østasiatisk symbol, da Østasien valgte at bibeholde symbolet, mens det forsvandt i Vesten. Senere hen har den vestlige kultur taget dette østasiatiske, religiøse symbol og tillagt det en ny og negativ værdi i form af nazisme, racisme og hvid overmagt. Denne tillæggelse af en ny værdi til et element uden at tage dets historiske baggrund med i ens overvejelser er hovedpointen i teorien om kulturel appropriation. Derudover er det et eksempel på kulturel appropriation, fordi vesterlændingenes nye brug af symbolet har haft indflydelse på vesterlændingenes syn på østasiatisk kultur, når de besøger Asien og stødes over at se symbolet på templer og kort. Endelig har Vestens misbrug af symbolet haft betydning for Østasiens kultur og samfund, når turister klager over symbolet og forsøger at overtale den japanske regering til at fjerne det. Netop dette kan betragtes som et eksempel på en ny appropriation.

Hvis man som forsker udelukkende undersøger denne case ved hjælp af vestlige kilder, det vil sige bøger skrevet af vesterlændinge og udgivet i Vesten, vestlige interviewpersoner og vestlige teorier, vil man hurtigt kunne foretage konklusionen, at denne case er et eksempel på kulturel appropriation. Man kan endda inkludere japanernes gruppementalitet og fokus på den sociale, kulturelle gruppe i stedet for individet. Japanernes gruppementalitet står i kontrast til Vestens fokus på individet, hvilket er endnu en problematik, der ofte ses i sager om kulturel appropriation. Japanerne har ligesom jamaicanerne i eksemplet med Justin Bieber i høj grad et fokus på gruppen, og man kan sige, at svastika er blevet stjålet fra hele denne kulturelle gruppe uden deres samtykke. Dette problematiseres af Vestens love om ejerskab, der baseres

på tilknytning til enten et individ eller en organisation og meget sjældent en kulturel gruppe, som gør "gruppe-ejerskab" utrolig svært i juridiske sager om kulturel appropriation, hvilket blandt andet problematiseres i Tressa Bermans værk (Berman, 2004: 384-385).

Havde vi i projektet udelukkende anvendt Wilson, Quinn, Hitler, Said, artikler fra vestlige medier såsom The Guardian samt vores danske spørgeskemaundersøgelser, ville denne case om svastika virke som et klasseeksempel på kulturel appropriation, da Vesten har taget og tillagt svastika en ny værdi uden at tage dens historie i betragtning. Vi har dog også valgt at inddrage østlige kilder i form af japanske interviewpersoner, japanske artikler og dokumenter samt teorier om japansk kultur og selvforståelse (*The Japanese Mind*). Dette har givet os et helt andet billede af japanernes forhold til svastika, end vi har kunnet finde frem til vha. vores vestlige kilder såsom Wilsons og Beers portræt af japanernes forhold til symbolet. Vi har fundet frem til, at japanerne slet ikke tillægger symbolet så stor kulturel værdi, som andre, vestlige kilder har påstået. Derimod betragter de symbolet som et indeks, der er oplysende og har en delvis historisk værdi. Det kan derfor - set fra et østligt perspektiv - diskuteres, hvorvidt casen om svastika overhovedet er et eksempel på kulturel appropriation. For selvom Vesten har anvendt et østligt symbol, givet det en ny betydning samt provokeres af Japans anvendelse af symbolets oprindelige betydning, virker japanerne ikke til at have en stor kulturel tilknytning til symbolet, ligesom de ikke provokeres over turisternes klager. Det ser derimod ud som om, japanerne er meget forstående overfor vesterlændingenes anstrengte forhold til symbolet, og de forsøger i højere grad at komme med løsningsforslag, der vil glæde både japanerne og turisterne, samt udtrykker et stort ønske om at skabe større oplysning omkring symbolet og dets betydning i Østen. Dette ses både i vores interviews og i det dokument, den japanske regering har lagt ud omkring kortsymbolet med citater som:

"Man bør forklare svastika-kortsymbols oprindelse og historie til udlændingene, så de kan forstå og acceptere det" samt "I mellemtiden anbefaler organisationen anvendelsen af tempel-symboler som (...) el. lign. for at forstærke udlændingenes forståelse af svastika."
(GSI, 2016b).

Denne forståelse fra japanernes side kan dog også have at gøre med deres opfattelse af manji som et indeks. For hovedpointen med et indeks er, at det skal være let forståeligt. Hvis modtageren misforstår indekset, har afsenderen fejlet. Ved at være så interesseret i at skabe et letforståeligt indeks for både japanere og udlændinge viser Japan også et stort ønske om at inddrage Vesten mere i deres kultur og samfund og markerer samtidig, at indekset er rettet

mod alle i stedet for kun japanerne. Dette kan tyde på et skift i den japanske mentalitet om en klar opdeling af udlændige og japanere til fordel for et mere globaliseret, åbent sind.

Derudover er den japanske kultur meget forskellig fra den europæiske. Japanerne har i høj grad en gruppementalitet, der gør, at de tænker på gruppens bedste før individets. Deres rolige holdning til diskussionen om svastika og deres store ønske om at gøre både turister og japanere tilfredse i sagen viser også tydelige tegn på denne gruppementalitet, som japanerne selv virker til at være meget tilfredse med og stolte af. Dette kan tydeligt ses gennem interviewet med de studerende fra The Matsushita Institute of Government and Management.

“And also, we have this phrase which was said by this very famous person, he made first constitution in Japan and he said (...), which means relations to others and that’s the most important thing in Japan. (...) people think it’s the most important thing in Japan, cooperation and being together with everybody (...)” (Yoko Tsumagari, bilag 2, linje 221-224).

Japanerne betragter det derfor som en meget vigtig dyd at arbejde sammen og have et stærkt sammenhold. Det var også tydeligt i starten af vores interview. Først bad vi de studerende fortælle om deres mening omkring afskaffelsen af svastika. De svarede her, at de ikke var interesserede i at ændre symbolet, da de ikke var enige i manjis sammenligning med hagekorset, og bad os derefter fortælle om Vestens syn på svastika. Straks efter vores svar udviste de et stort ønske om at finde en løsning på problemet (Yoko Tsumagari, bilag 2, linje 129-139). Dette kan dog ligeledes have været et eksempel på japanernes indirekte kommunikation, hvor de i et forsøg på ikke at støde os sagde, hvad de mente, vi ønskede at høre.

Som tidligere nævnt har Japan grundet japanernes tendens til tydeligt at opdele folk i udlændinge og japanere haft problemer med at skabe et internationalt netværk. Det kan derfor betragtes som en stor succes for Japan at blive valgt som værtsland for OL i 2020. I forbindelse med vores besøg i Japan så vi enormt mange reklamer, bannere etc., der tydede på japanernes stolthed over den internationale ære.

OL kan være en stor mulighed for japanerne for at klare sig bedre internationalt, hvilket kan være grunden til, at de er så ivrige efter i at finde en god løsning på sagen om kortsymbolet. Ved at oplyse og tilfredsstille de udenlandske turister ville Japan kunne blive mere anerkendt af Vesten. Dette er

Metropolitan Government Buildings facade. Placeret i Shinjuku, Tokyo.

en anerkendelse, det virker til, at mange japanere i høj grad søger, hvilket blandt andet udtrykkes gennem deres adoption af vestlig mode, madkultur, kunst og musik.

Selvom svastika set fra et østligt synspunkt ikke viste sig at være et eksempel på kulturel appropriation, fordi japanerne i stedet for at blive vrede over vesterlændingenenes anvendelse af svastika blot ønskede at oplyse dem om deres egen fortolkning af symbolet, er der stadig mange folkeslag, der ikke har haft samme tilgang til fænomenet. Igennem en længere periode anklages flere og flere vesterlændinge for at have stjålet kulturelle objekter, musik, kunst, medicin og litteratur fra andre kulturer primært af materialistiske grunde. Men hvis man ser på de typiske sager om kulturel appropriation, drejer det sig altid om kulturer fra Amerika, Afrika, Europa og Australien. Her er det etniske grupper som de sorte, indianerne, mexicanerne, aboriginerne, jamaicanerne og mindre østeuropæiske kulturer, der beskylder vesterlændingene for at have taget elementer fra deres kultur uden at være berettiget til det (Ziff & Rao, 1997: 1-2). Det interessante er her, at alle de etniske minoriteter, der beskylder vesterlændingene, er kulturer, som Vesten i imperialismen eller på et tidligere tidspunkt har domineret og koloniseret. Kan det derfor antages, at kulturel appropriation er et fænomen, der er opstået fra en i forvejen undertrykt kultur, der nu ønsker godtgørelse for mange års koloniherrredømme og tyveri af land, frihed, rettigheder og kultur? Er kulturel appropriation i virkeligheden en form for samfundsbevægelse for bekæmpelse af den stadig nærværende, vestlige koloniherre-mentalitet og orientalisme? Dette kan give et godt svar til, hvorfor japanerne ikke føler sig krænket over Vestens anvendelse af svastika. For Japan har aldrig været en vestlig koloni, og japanerne selv er i historien kendt som koloniherrer med kolonier i

store dele af Øst- og Sydøstasien bl.a. Korea, Taiwan og store del af Kina (mennesket.net, 2017). Kan det derfor være, at japanerne ikke føler sig forurettet af Vesten, fordi de aldrig selv har været underlagt dem og oplevet imperialismen som en koloniseret i stedet for en koloniherre? Dette kan sagtens være tilfældet. Jens-Martin Eriksen og Frederik Stjernfeldt introducerede i 2008 begrebet kulturalisme, og skriver selv om det:

“Kulturalisme er den ide, at individer determineres af deres kultur, at kulturerne danner lukkede, organiske helheder, og at individet ikke kan forlade sin kultur, men kun kan realisere sig inden for den.” (Jensen, 2016)

Hvis en kultur igennem en længere, historisk periode er blevet domineret og forulempet, vil individerne i denne kultur ifølge kulturalisme have en iboende følelse af selv at være blevet undertrykt. Dette kan medføre, at de er ekstra følsomme overfor deres egen kultur og dets elementer, og derfor let kan blive offensive, hvis de føler, at andre (og især tidligere koloniherrer) misbruger disse elementer. Modsat kan man forestille sig at de tidligere koloniherrer, såsom japanerne, ifølge kulturalisme vil føle sig mere overlegne og bedre end andre kulturer, og derfor nok være mere ligeglade med, om andre kulturer tager eller misbruger elementer fra deres kultur. Japanerne har som tidligere koloniherrer ifølge kulturalisme ikke den undertryktes mentalitet og kan derfor være ligeglade med, hvorvidt vesterlændinge anvender svastika på en anden måde, end deres kultur gør.

Igennem denne geografisk omfattende, tværkulturelle undersøgelse med inddragelse af både vestlige og østlige teorier, værker, artikler og interviewpersoner kan der nås frem til, at selvom casen om svastika fra et vestligt synspunkt godt kan ligne et eksempel på kulturel appropriation, er den det ikke set fra et østligt synspunkt. Japanerne betragter ikke den vestlige anvendelse og fortolkning af svastika som en krænkelse af deres kultur, og de ønsker tværtimod i højere grad at hjælpe de vestlige turister ved at oplyse mere om den asiatiske betydning af symbolet. Man kan i så fald undres; hvis svastika fra et østligt synspunkt ikke er et eksempel på kulturel appropriation, bør japanere så imødekomme turisternes ønske om at afskaffe symbolet fra de japanske kort?

7.2 Bør svastika afskaffes fra de japanske kort?

Det har længe været en diskussion i de japanske medier, hvorvidt Japan bør sløjfe svastika som kortsymbol for at undgå misforståelser hos de udenlandske turister. Afskaffelsen af kortsymbolet kan både medføre fordele og ulemper for Japan. Hvis japanerne ønsker flere vestlige turister og et bedre forhold til Vesten og den vestlige kultur, kan det at ændre kortsymbolet være en måde at imødekomme turisterne på og gøre Japan til et mere globalt og multikulturelt land, som man ikke nødvendigvis behøver forstå kulturen for at rejse til. Flere turister og flere udenlandske tilflyttere i Japan ville åbne landet mere op, skabe større diversitet og muligvis også ændre på den japanske mentalitet omkring en klar opdeling af udlændinge og japanere, hvilket kun ville gavne landet på et økonomisk og handelsmæssigt plan. Derudover er formålet med et indeks - som japanerne opfatter manji som - at det skal være let forståeligt og give god mening for alle, det henvender sig til.

Man kan dog også argumentere for, at japanerne bør beholde svastika. Selvom symbolet muligvis ikke indeholder kulturel værdi for japanerne, mente de fleste af vores interviewpersoner dog, at symbolet indeholdte en betydeligt mængde historie. Der er generelt bred enighed om, at kultur og historie hænger sammen, og med dette belæg kan man argumentere for, at det ville være forkert at fjerne symbolet. At afskaffe svastika ville være at fjerne en del af det japanske folks historie på baggrund af en anden kulturs ønsker. Hvis det først gøres én gang, kan det japanske folk hurtigt være tilbøjelig til at fjerne mere af deres historie og kultur for at tilfredsstille Vesten, hvilket kan ende med at give store konsekvenser for japanernes kultur- og selvforståelse, for hvordan kan et folk definere sig selv uden deres historie? Man bør derfor også diskutere Japans nødvendighed af at få de vestlige landes anerkendelse på dette punkt. Ligesom man i Danmark har valgt at beholde Carlsbergs granitefanter med svastika på siden på trods af, at vi har Tyskland, som har forbudt symbolet, som nabo, bør man måske i Japan også udvise mere respekt og ære overfor sin historie. Specielt eftersom man kan argumentere for, at Japans fortolkning af svastika er den oprindelige i forhold til Vestens.

Den japanske regering er endnu ikke nået frem til en endelig beslutning i sagen om kortsymbolet. Det ser dog ikke ud til, at regeringen ender med at fjerne svastika som kortsymbol baseret på de kommentarer, der ses i det dokument, regeringen har udgivet (GSI, 2016b). Indtil videre er regeringen dog kommet med en midlertidig løsning, hvor de japanske kort bibeholder svastika, men samtidig giver turisterne en forklaring på, hvorfor symbolet står der.

“I mellemtiden anbefaler organisationen anvendelsen af tempel-symbolet som “Temple”, “— Temple”, “𑖀 (Temple)”, “𑖀 —Temple” el. lign. for at forstærke udlændingenes forståelse af svastika.” (GSI, 2016b)

Denne løsning kan ses som en form for forening af udlændingenes og japanernes behov. Manji forbliver kortsymbolet for templer, som japanerne ønskede og som stemmer overens med den japanske historie, men der kommer en forklaring, så udlændingene forstår, at der er tale om et tempel og ikke en nazistisk institution.

8. Konklusion

Formålet med dette projekt har været at undersøge, hvorvidt den udvalgte case om svastikas afskaffelse er et eksempel på kulturel appropriation. Undersøgelsen indeholder et historisk overblik over symbolets betydning med inddragelse af forskningsværker fra 1800-tallet og Hitlers *Mein Kampf*. Derudover anvendes vestlige teorier som orientalisme såvel som værker om østlig verdensforståelse som *The Japanese Mind*. En stor del af rapporten er også baseret på interviews og spørgeskemaer foretaget i både Japan og Danmark.

Der kan konkluderes, at på trods af at svastikas oprindelsessted er ukendt, og at symbolet i oldtiden forekom næsten overalt i Europa og Asien, betragtes det i dag som et asiatisk symbol, da det forsvandt fra Europa i løbet af jernalderen og renæssancen. Svastikas oldtidsbetydning og fortsatte betydning i Østen er et symbol på lykke og velvære. Svastika blev dog genopdaget i Europa i 1800-tallet og anvendt af flere forskere i en teori om det ariske menneske. I 1924 genanvendte Hitler symbolet som en form for logo for nazismen og hans ideologi om jøderne og arierne. Nazisme og racisme er stadig i dag svastikas betydning i Vesten.

Efter den historiske gennemgang kan denne case om svastika ligne et eksempel på kulturel appropriation, hvor Vesten har taget et østligt symbol og anvendt det i en ny sammenhæng og givet det nye værdier. Det kan endda ses som endnu en form for appropriationen, at mange turister i dag klager til den japanske regering over at se svastika som kortsymbol for templer, fordi de forbinder symbolet med nazisme og ikke kender til dets asiatiske betydning.

På baggrund af vores japanske interviews og kilder har vi dog kunnet konkludere, at japanerne ikke ser denne case som et eksempel på kulturel appropriation. De føler sig ikke som ofre for nazisternes misbrug af svastika og Vestens senere fortolkning af symbolet. Dette giver fænomenet kulturel appropriation væsentlig flere nuancer, hvor det kan være svært at bedømme, hvornår kulturel appropriation er til stede. Fænomenet er ikke helt ligetil, men har at gøre med utrolig mange aspekter af samfundet såsom grupperinger i og udenfor kulturer, individers følelser, historie og magtforholdet mellem forskellige kulturer og lande.

Efter vores undersøgelser kan vi dog konkludere, at denne case ikke er et eksempel på kulturel appropriation. Det skyldes, at en vigtig del af kulturel appropriation er, at de individer, hvis kultur bliver anvendt, i høj grad involveres følelsesmæssigt i handlingen. De forurettede er vrede over, hvad der i deres optik er en urimeligt behandling fra de andre kulturer. Igennem vores interviews var der dog ingen tegn på vrede fra japanernes side, der i stedet var interesserede i at skabe et godt forhold til vesterlændingene og informere turisterne

om den asiatiske anvendelse af symbolet. Man kan derfor ikke kalde denne case for et eksempel på kulturel appropriation, da de "oprindelige" ejere af symbolet ikke selv ser på sagen som et misbrug af deres kultur. På baggrund af dette og andre kendte sager om "rigtige" eksempler på kulturel appropriation kan det antages, at fænomenet kulturel appropriation i høj grad har at gøre med den koloniale fortid. De kulturer, der oftest føler sig som ofre for kulturel appropriation, har en fortid som kolonier under Vesten. Dette giver kulturel appropriation endnu en nuance, der i høj grad er med til at afgøre, hvornår en sag kan defineres som et eksempel på kulturel appropriation. Hvis en sag først kan bedømmes som et eksempel på kulturel appropriation, hvis ofrene for appropriationen føler sig krænket, kan det tyde på, at kulturel appropriation ikke udelukkende bygger på handlinger fra en bestemt kultur mod en anden, men derimod handlinger sat i en historisk kontekst. Handlingerne bliver først til kulturel appropriation, hvis de udøves mod en kultur, der i forvejen har en undertrykt historie. Modsat disse kulturer har japanerne dog en fortid som koloniherrer, hvorfor de muligvis ikke føler sig ramt på samme måde, når Vesten anvender symboler fra deres kultur, hvilket også udtrykkes i vores interviews med japanerne.

9. Perspektivering

I dette afsnit vil der både blive perspektiveret til andre anvendelser af svastika samt andre sager om kulturel appropriation.

9.1 Svastikas nye betydninger

Svastika har siden oldtiden haft utrolig mange, forskellige betydninger, og Count Goblet d'Alviellas udtalelse helt fra 1800-tallet har vist sig at være utrolig præcis (se afsnit 5.1). Svastika har fungeret som et buddhistisk symbol, et symbol på lykke, velvære, ariren, et kortsymbol for templer, nazisme og racisme. Selvom symbolet er så gammelt og fuld af så mange forskellige betydninger, bliver det endnu tillagt nye. Et eksempel på dette er Fuji TV's kåring af "High School Pigeres Buzzword for 2016". D. 30/11 2016 udgav Fuji TV en liste over de mest populære nye trends og vendinger, som japanske high school piger anvendte. Dette skete efter en undersøgelse af 386 high school piger i Shibuya og Harajuku, som er to populære områder i Tokyo. Den klare vinder af undersøgelsen var overraskende nok manji (Rocket News 24, 2016).

Fra: Rocket News 24, 2016

Sidste år blev det nemlig en stor trend for teenagepiger at sende 卍-symboler til hinanden over besked. Pigerne sendte disse beskeder for at markere, at de var spændte eller rigtig glade. En del af trenden var også, at man sagde "manji", når man tog billeder for at signalere til de andre, hvornår de skulle smile. Det endte endda med, at man begyndte at kalde folk for manji, hvis de var meget glade eller spændte. Grunden til at det netop var manji, der blev anvendt, siger meget om symbolets betydning for japanerne. Japanerne symboliserer svastika med glæde, harmoni, fred og velvære, kun positive betydninger der gør, at symbolet kan anvendes i alle mulige former for positive udtryk (Madoka Kishi, bilag 3, linje 418-419).

9.2 De mange former for kulturel appropriation

Når det kommer til kulturel appropriation, er listen af sager lang. Der har været mange sager, hvor majoritetskulturer har ramt smertegrænsen for, hvornår det er tilladt at anvende minoritetskulturers elementer uden tilladelse. Ofte hører vi om sager, hvor kendte sangere approprierer elementer, hvorfor f.eks. Justin Biebers dreadlocks og Miley Cyrus' twerkdansere skabte stor debat (Christensen, 2017). Et helt tredje eksempel var, da den danske sangerinde, Mø, dansede i ægte Bollywood-stil i en musikvideo produceret i samarbejde med musikgruppen Major Lazer (Veirum, 2015). I dette afsnit vil vi give et eksempel på kulturel appropriation i Danmark, som medførte stor kritik hos afrikanere.

Den danske vokalgruppe, Papaya, optrådte d. 16. juni 2016 på Christianshavns Gymnasium. Gruppen er kendt for at synge sydafrikanske sange, og på netop denne dag var det 40. årsdagen for Soweto Uprising¹⁴. I denne forbindelse sang gruppen afrikanske, politiske sange, og deres optræden blev filmet og delt på nettet (Christensen, 2017). Den tidligere leder af sanggruppen, Rikke Forchhammer, udtalte sig på følgende måde om gruppens sangvalg: *“Vi diskuterer meget, hvordan vi tager noget til os, og hvordan vi præsenterer noget på en respektfuld måde.”* (ibid.). Det fremstår ud fra citatet tydeligt, hvordan Papaya er bekendt med hele problematikken bag kulturel appropriation, hvorfor de også forsøger at præsentere deres bud på de sydafrikanske sange og problemer på ordentlig vis.

Videoen af gruppens optræden blev dog mødt af mange, vrede kommentarer fra sydafrikanere, såsom: *“Meget frastødende (hvide kan aldrig vide, hvordan historien knuste os)”* (...) *“Det her er en hån og fornærmelse mod vores sande historie.”* (ibid.). Disse hårde ord taler deres tydelige sprog, og den danske sanggruppe kan i høj grad siges at have udøvet kulturel appropriation mod den sydafrikanske befolkning, selvom dette muligvis ikke har været deres intention.

Sydafrika er et af de lande i verden, der er blevet mest undertrykt og domineret af Vesten. På grund af denne historie med apartheid og undertrykkelse, hvor landet stadig i dag oplever, at det er de hvide, der har magten (ibid.), kan man argumentere for, at de lettere føler sig krænket end de folkeslag, der ikke er blevet koloniseret af Vesten. På trods af at Papayas optræden ikke har bundet i racisme eller respektløshed, er man dog nødt til at tage landets historie i betragtning, da det kan variere, hvordan forskellige kulturer opfatter hændelsen.

¹⁴ I 1976 demonstrerede sydafrikanske skoleelever mod afskaffelsen af engelsk som undervisningssprog. Flere blev skudt af politiet, og denne begivenhed markeres som begyndelsen på afskaffelsen af apartheid i Sydafrika. (Den Store Danske, 2015b)

I rapportens case omkring Japan kan det derfor tænkes, at landet ikke oplever den samme krænkelse, da landet ikke har været udsat for samme undertrykkelse. Svastikas historie har ikke den samme følelsesladede værdi som Sydafrikas, idet svastika blot betragtes som et værdineutralt, historisk symbol hos japanerne.

Ovenstående eksempel om Papaya er blot et af mange, hvor det er tydeligt, at intentionen bag kulturel appropriation hverken er ondsindet eller respektløs. Mange kendte mennesker, som approprierer elementer fra en anden kultur, gør det ikke for at være onskabsfulde, og nogen er ikke engang bevidste om fænomenet, men træder ved et uheld på andre kulturer uden at have tænkt over konsekvenserne. Kulturel appropriation kan dog bidrage til at ødelægge minoritetskulturer både økonomisk og mentalt (Berman, 2004: 383-384), hvorfor det er vigtigt, at man i dag sætter mere fokus på fænomenet og sørger for at informere og udbrede vigtigheden af at forstå kulturalisme og forskellige mentaliteter overalt i verden.

10. Litteraturliste

- Bartel, Tom (2013): *Zenkoji Temple, Nagano, Japan*. [Lokaliseret d. 15/12 2017 på <https://travelpast50.com/zenkoji-temple-nagano-japan/>]. [Billede].
- BBC News (19/01 2016): *Japan's plan to drop swastikas as temple symbol sparks backlash*. BBC News. [Lokaliseret d. 30/10 2017 på <http://www.bbc.com/news/world-asia-35349619>].
- Beer, Robert (2003): *The Handbook of Tibetan Buddhist Symbols*. Chicago: Serindia Publications, Inc. s. 97.
- Berman, Tressa (2004): *A Companion to the Anthropology of American Indians - Chapter 20: Cultural Appropriation*. Blackwell Publishing Ltd. s. 383-395.
- Bradley, Steven (5/4 2016): *Icon, Index, and Symbol - Three Categories of Signs*. [Lokaliseret d. 10/12 2017 på <http://vansodesign.com/web-design/icon-index-symbol/>].
- Brinkmann, Svend & Kvale, Steiner (2015): *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag. s. 19-21, 48-49, 205-207, 275.
- Britannica (2017): *Tokugawa period*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på <https://www.britannica.com/event/Tokugawa-period>].
- CIA (14/11 2017): *The World Factbook: East & Southeast Asia: Japan*. [Lokaliseret d. 8/12 2017 på: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ja.html>].
- Christensen, Ralf (13/10 2017): *De er hvide og danskere, men vil synge de sortes smerte og glæde*. Information. [Lokaliseret d. 12/12 2017 på: <https://www.information.dk/kultur/2017/10/hvide-danske-synge-sortes-smerte-glaede>].
- Datagir, Alla E. (23/10 2017): *Is it OK for a white kid to dress up as Moana for Halloween? And other cultural appropriation questions*. USA TODAY. [Lokaliseret d. 15/12 2017 på: <https://www.usatoday.com/story/news/2017/10/23/halloween-cultural-appropriation-questions/780479001/>].
- Davies, Roger J. & Ikeno, Osamu (2002): *The Japanese Mind: Understanding Contemporary Japanese Culture*. Boston: Tuttle Publishing. s. 35-38, 116, 127-130, 195-196, 217-219.
- Den Store Danske (2009a): *voxpap*. [Lokaliseret d. 12/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Fremmedord/vl-vå/voxpap].
- Den Store Danske (2009b): *kanji*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Sprog/Sprogætter_og_sprogfamilier/Asiens_sprog/Japans_sprog/kanji].
- Den Store Danske (2009c): *rastafari*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Folkeslag/Etnografiske_termer/rastafari].

Den Store Danske (2009d): *arabisk matematik*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/It_teknik_og_naturvidenskab/Matematik_og_statistik/Matematikkes_historie/arabisk_matematik].

Den Store Danske (2014a): *kultur*. [Lokaliseret d. 14/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Sprog_religion_og_filosofi/Filosofi/Menneskets_grundvilkår/kultur].

Den Store Danske (2014b): *Mein Kampf*. [Lokaliseret d. 31/10 2017 på http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Tyskland_Østrig_Schweiz_og_Liechtenstein/Tyskland_1933_-_1949/Mein_Kampf].

Den Store Danske (2014c): *Det Tredje Rige*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Tyskland_Østrig_Schweiz_og_Liechtenstein/Tyskland_1933_-_1949/Det_Tredje_Rige].

Den Store Danske (2015a): *Grækenland i oldtiden - arkitektur*. [Lokaliseret d. 14/12 2017 på [http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Antikken/Antikken_græske_stednavne/Grækenland_i_oldtiden/Grækenland_i_oldtiden_\(Arkitektur\)](http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Antikken/Antikken_græske_stednavne/Grækenland_i_oldtiden/Grækenland_i_oldtiden_(Arkitektur))].

Den Store Danske (2015b): *Soweto*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Afrika/Sydlige_Afrika/Soweto].

Den Store Danske (2016): *Homer*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Kunst_og_kultur/Litteratur/Græsk_litteratur/Oldgræsk_litteratur_før_550/Homer].

Den Store Danske (2017): *Orienten*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Geografi/Geografi_generelt/Orienten].

Gorden, Jill (1997): *John Stuart Mill and the "Marketplace of Ideas"*. Florida State University Department of Philosophy. s. 235. [Lokaliseret d. 13/11 2017 på: https://www.jstor.org/stable/23559183?seq=1#page_scan_tab_contents].

GSI [Geospatial Information Authority of Japan ejet af Ministeriet for Land, Infrastruktur, Transport og Turisme] (30/3 2016a): *今回決定した外国人向け地図記号のリスト*. [Lokaliseret d. 9/11 2017 på <http://www.gsi.go.jp/common/000138868.pdf>]. [For dansk oversættelse se bilag 5].

GSI [Geospatial Information Authority of Japan ejet af Ministeriet for Land, Infrastruktur, Transport og Turisme] (30/3 2016b): *今回決定しない外国人向け地図記号について*. [Lokaliseret d. 9/11 2017 på <http://www.gsi.go.jp/common/000138869.pdf>]. [For dansk oversættelse se bilag 4].

Heilbrunn, Benoît (1997): *Representation and legitimacy: A semiotic approach to the logo*. I: Nöth, Winfried: *Semiotic of the Media: State of the Art, Projects, and Perspectives*. Berlin: Mouton de Gruyter. s. 175-184.

Hitler, Adolf (1938): *Mein Kampf*. München: Zentralverlag der NSDAP. s. 557.

- Hitler, Adolf (1966): *Min kamp*. Oversat af Hammerich, Clare. Jørgen Paludans Forlag. s. 87.
- Jensen, Tom (01/05-2016): *Nyracisme i svømmehallen*. Berlingske. [Lokaliseret d. 13/11 2017 på <https://tomjensen.blogs.berlingske.dk/2016/05/01/nyracisme-i-svoemmehallen/>].
- Lay, Gan Khoon (u.å.): *Toilet Symbol*. [Lokaliseret d. 15/12 2017 på <https://thenounproject.com/term/toilet-symbol/636348/>]. [Billede].
- mennesket.net (2017): *1870-1914 - Imperialisme og kolonisering*. [Lokaliseret d. 12/12 2017 på <https://www.mennesket.net/nyere-historie/industrialisering/imperialismen/>].
- McCurry, Justin (20/01 2016): *Japan to drop the swastika from its tourist maps*. The Guardian. [Lokaliseret d. 12/11 2017 på <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/20/japan-to-drop-the-swastika-from-its-tourist-maps>].
- Olden-Jørgensen, S (2001): *Til kilderne! Introduktion til historisk kildekritik*. København: Gads Forlag. s. 17, 26-29, 50-58, 67-80.
- Oxford University [vedligeholdt af Dannemann, Gerhard] (2015): *The German Law Archive: Criminal Code (Strafgesetzbuch StGB)*. [Lokaliseret d. 3/11 2017 på <http://germanlawarchive.iuscomp.org/?p=752#86a>].
- Papadopoulos, Arnold (u.å.): *Difference between Pictograms and Ideograms*. [Lokaliseret d. 10/12 2017 på <https://penandthepad.com/difference-between-pictograms-ideograms-8434995.html>].
- ReligionFacts (2017): *Buddhapada*. [Lokaliseret d. 16/12 2017 på <http://www.religionfacts.com/buddhapada>].
- Rocket News 24 (30/11 2016). **【いくつわかる？】『女子高生流行語大賞2016』が発表される → 「卍」とか「はげる」とか意味不明すぎィィィィィィ！** Rocket News 24. [Lokaliseret d. 14/12 2017 på <https://rocketnews24.com/2016/11/30/831859/>]. [For dansk oversættelse se bilag 7].
- Said, Edward (1978): *Orientalism*. London: Routledge. s. 1-15, 22-23.
- Sebeok, Thomas A. (2001): *Signs: Introduction to Semiotics*. Toronto: University of Toronto Press. s. 5.
- Staff, Toi (9/11 2016): *Trump swastika graffiti discovered in Philadelphia*. The Times of Israel. [Lokaliseret d. 27/10 2017 på <https://www.timesofisrael.com/trump-swastika-graffiti-discovered-in-philadelphia/>].
- Quinn, Malcolm (1994): *The Swastika: Constructing the Symbol*. London: Routledge. s. 1-16, 23.

Veirum, Kristoffer (24/3 2015): *Se Mø som Bollywood-danser - med TO fletninger*. BT.
[Lokaliseret d. 13/12 2017 på: <https://www.bt.dk/musik/se-moe-som-bollywood-danser-med-to-fletninger>].

Weber Packaging Solutions (2014): *How do I comply with GHS regulations for chemical bottles?* [Lokaliseret d. 15/12 2017 på <http://info.weberpackaging.com/blog/how-do-i-comply-with-ghs-regulations-for-chemical-bottles>.] [Billede].

Wikipedia (2017): *Nazi Symbolism*. [Lokaliseret d. 15/12 2017 på https://en.wikipedia.org/wiki/Nazi_symbolism]. [Billede].

Wilson, Thomas (1896): *The Swastika, The Earliest Known Symbol & Its Migrations: With Observations On The Migration Of Certain Industries In Prehistoric Times*. Washington D.C. s. 765-810, 854-871, 948-960.

Ziff, Bruce & Rao, Pratima V. (1997): *Borrowed Power: Essays on Cultural Apropriaton*. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press. s. 1-2.